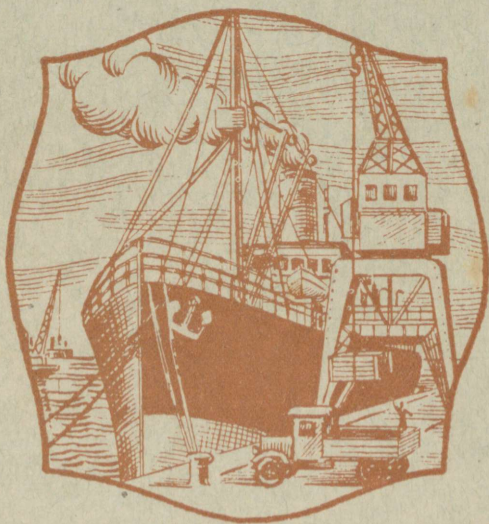


V-20136

A Nügis

VENNASVABARIKIDE
ABI
NÕUKOGUDE EESTILE



A-17218

A. NUGIS

VENNASVABARIIKIDE ABI
NÕUKOGUDE
EESTILE

RK „POLIITILINE KIRJANDUS“

TALLINN 1948

MAJANDUSLIK OLUKORD EESTIS KODANLIKU KORRA AJAL

Rohkem kui seitsesada aastat on eesti rahvas visalt võidelnud oma rahvusliku vabaduse ja sõltumatuse eest. Kümneid tuhandeid eesti rahva parimaid poegi ja tütreid on andnud selles võitluses nende kõrgete aadete eest oma elu. Kuid alles 1940. aastal täitusid eesti rahva põlised soovid.

Õnn tuli idast — suurelt tööliste kodumaalt, mille kohal ei kustu iial Kremli rubiintähtede valgus ja kus rahva elu on rajatud maailma kõige demokraatlikuma konstitutsiooni — Stalinliku Konstitutsiooni põhimõttele.

1940. aasta 6. august meenutab eesti rahvas alati kui helgeimat pidupäeva. Sel päeval võttis Nõukogude Liidu Ülemnõukogu oma VII istungjärgul Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Nõukogude Liidu koosseisu: Eesti sai võrdõiguslikuks liikmeks meie suure sotsialistliku kodumaa vennalike rahvaste peres.

Eesti NSV vastuvõtmine Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu määras eesti rahva edaspidise saatus. Seega lõppes sünge ja troostitu minevik ning eesti rahvas astus uude ellu — sotsialistlikku ellu, kus pole rõhujaid ega ekspluateerijaid. Nõukogude korra kehtestamine Eestis päästis Eesti rahvamajanduse ja kultuuri laostumisest ning kindlustas riikliku sõltumatuse. Selle sammuga avanesid Nõukogude Eestile piiramatud võimalused rahvamajanduse ja rahvusliku kultuuri jõudsaks ning mitmekülgseks arenemiseks. Eesti rahvas sai oma tõelise riikliku iseseisvuse, rahvusliku vabaduse ja sõltumatuse alles Lenini-Stalini partei võitmatu lipu all, suure Stalinliku Konstitutsiooni paistel.

Kogu oma pika ajaloo vältel pole eesti rahvas veel kunagi nii tugev olnud kui praegu.

See tugevus on nõukogude vennasrahvaste vankumatus sõpruses ja paljurahvuselise Nõukogude Liidu hiiglaslikus

võimsuses, kus kõik kuusteistkümmed liiduvabariiki seisavad ühe eest ja üks seisab kõigi eest.

See tugevus on võimsas Lenini-Stalini parteis, kelle surematud ideed ja tark rahvuspoliitika on kokku liitnud kõik nõukogude inimesed ning suunanud nende jõupingutused ja töö ühise eesmärgi saavutamisele — kommunistliku ühiskonna ülesehitamisele.

See tugevus on kõigi nõukogude rahvaste suure juhi ning õpetaja seltsimees Stalini isikus, kes on neid juhtinud õnneliku elu avarale ning helgele teele. Armastatud Stalini nimi on nõukogude ühiskonna moraalse ja poliitilise ühtsuse sümboliks.

Eesti rahvas ei karda nüüd enam tumedaid jõude. Ta on jäädavalt vaba igasugustest orjastamise ohtudest ning ei muutu kunagi enam imperialistlike kiskjate mängukanniks. Meie aja demokraatlikum konstitutsioon — Stalinlik Konstitutsioon on eesti töörahva õnne, vabaduse ja üheõiguse kindel pant: ta tagab Eesti sõltumatus ja iseseisvuse ning Eesti majanduse ja kultuuri õitsengu.

Kodanlikku Eestit peeti samuti «iseseisvaks», «sõltumatuks» riigiks. Kuid see iseseisvus oli võlts, ta oli ainult näiline. Imperialistlike lääneriikide täakide toetusel lahutati Eesti 1918. aastal Nõukogudemaast, kes oli tollal sõjaliselt alles nõrk. Seega muutus Eesti tegelikult inglise, saksa ja teiste kapitalistide asumaaks. Võimulolev kodanlik klikk tõukas Eesti majandusliku ja kultuurilise laostumise kuristikku.

Esimese Maailmasõja (1914—1918) alguseks oli Eesti territooriumil tolle aja kohta tähelepanuvääriv suurtööstus. Siin töötasid sellised võimsad ettevõtted, nagu masinaehitustehased «Franz Krull» ja «Ilmarine», elektrimootorite tehas «Volta», «Dvigateli» vagunitehas, Vene-Balti ja Peetri laevaehitustehased, «Bekkeri» tehas, Kreenholmi Manufaktuur ja Balti Puuvillavabrik, Tallinna, Valga ja Mõisaküla raudteetehased jne. Igaüks neist tehastest andis tööd tuhandele töölistele. Tõsi küll, Eestis ei olnud toorainete baasi nende tööstusharude jaoks. See ei takistanud aga tööstuslikku tootmist, mis baseerus Venemaa ammutamatul toorainete tagavaradel. Venemaa määratu suur siseturg oli ka kogu Eesti tehaste ja vabrikute toodangu tarbijaks.

Pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni muutus olukord põhiliselt. Eesti lahutati Venemaast ja see tõsiasi aval-

das Eesti majanduselule hukatuslikku mõju. Tähtsamad tööstusharud sattusid järk-järgult välismaiste kapitalistide valdusse või nende kontrolli alla. Välismaised kapitalistid dikteerisid Eesti kodanlikule valitsusele oma tahet ja peremehetsesid kogu maal nagu oma kodus. Välismaa imperialistide poolt äraostetud valitsus müüs rahva ja riigi huve hulgi ja jaeviisi. 1939. aastaks ei olnud Eestile peaaegu üldse jäänud oma rahvuslikku majandust. Sajast viiestkümnest suurkätisest oli üle poole välismaa kapitali käes. Suurkaubandusest kuulus välismaistele kapitalistidele 60% ja väikekaubandusest 45%. Välismaa kapital oli ülekaalus näiteks sellistes tööstusharudes, nagu tekstiil-, paberi-, tselluloosi- ja tsemenditööstus. Välismaalastele kuulus peaaegu kogu põlevkivitööstus. Põlevkivikaevandused ja põlevkiviutmistehas Kiviõlis kuulusid saksa aktsiaseltsile «Scheel ja Ko», Kohtla tehase ja kaevanduste omanikuks oli inglise kullakaevanduste firma «The New Consolidated Gold Fields». Viivikonna põlevkivikaevandus kuulus rootsi aktsiaseltsile «Eestimaa Õlikonsortsium». Siit veeti välismaale mitte ainult toorpõlevkivi ja põlevkiviõli, vaid ka põlevkivituhka, millest Rootsis valmistati ehituskive. «Küttejõu» kaevanduse omanikuks oli Tallinna suurtööstur sakslane Fahle. Kohtla-Järve ettevõtte kuulusid vormiliselt küll eesti aktsiaseltsile, kuid aktsiate lõviosa oli välismaa rahameeste ja fašistide sabassõrkija — endise presidendi K. Pätsi käes.

Kodanliku Eesti suurtööstus oli paratamatult kiratsemisele määratud, sest tal polnud toorainetebaasi ja ta oli ära lõigatud Venemaa turust. Ta ei suutnud võistelda Lääne monopolistlike trustidega. Võimuletulnud eesti kodanlus likvideeris kõikvõimsate imperialistlike kiskjate survele kõige suuremad tööstuskäitised: Vene-Balti tehase, Peetri tehase, «Dvigateli», «Bekkeri» tehase ja teisi käitisi, mis olid tunnistatud «mittetasuvaiks». Nende tehaste väärtuslik sisseseade läks krosside eest välismaale või müüdi vanarauana kohalikele väiketööstureile ja külaseppadele. Laostus ka Kreenholmi Manufaktuur — omaegne Euroopa suurim tekstiilvabrik, mille tööliste arv 1913. aastal oli 14 000, 1934. aastal aga küündis vaevalt 2500-ni.

Likvideeritud suurkätiste asemele asutati kodanliku korra ajal mõnikümmend primitiivset väiketööstust ja töökoda. Seoses nende asutamisega tõstiski kodanlik ajakirjandus suurt kära tööstusliku arenemise «suurte edusammude» ümber. Need

kiidetud «suured edusammud» seisid aga ainult selles, et Eesti käitiste arv kasvas 1920. aastast kuni 1930. aastani 122-lt 273-ni. Seejuures loeti aga «suurkäitiseks» iga käitist, kus töötas 20 inimest ja üle selle!

Kuid kodanlik ajakirjandus vaikis häbelikult teatud ebameeldivaist võrdlustest, näiteks kas või sellestki, et 1914. aastal töötas ainuüksi Vene-Balti laevaehitustehases 11 000 töölist, kuna 1935. aastal tuli kodanliku Eesti 39 niinimetatud «suurkäitise» kohta kokku ainult 3799 inimest.

Kodanlikul ajakirjandusel ei jätkunud julgust kõnelda näiteks niisugusest faktist: enne Esimest Maaailmasõda oli Eestis ligi 150 tellisevabrikut; mitmed neist tootsid kuni 1 miljon tellist aastas. Kõigi nende vabrikute aastatoodang oli kokku umbes 30 miljonit tellist. Kodanliku korra ajal aga langes telliste toodang 10—15 miljonile tellisele aastas.

Sääraste faktide esiletõstmine poleks olnud kodanlikule ajakirjandusele kasulik, kuna need faktid oleksid paljastanud tõelise olukorra ning ümber lükanud need kiitlevad muinasjutud, mida kodanlik ajakirjandus levitas Eesti tööstuse olematuist «edusammudest». Need faktid näitavad meile, et kodanlik valitsus oli viinud Eesti majanduse katastroofi lävele ning et ta oli riigi majanduselu tingimusteta alistanud imperialistlike kiskjate huvidele.

Kodanlik ajakirjandus pasundas omal ajal õige palju «abist ja toetusest», mida Lääne suurriigid olevat Eestile andnud. Jutt oli ühest suuremast laenust, mille Eesti valitsus oli saanud Rahvasteliidu vahendusel Midland-pangalt Ameerika Ühendriikides ja Hollgarteni pangalt Inglismaal. See oli 1927. aastal. Eesti sai siis inglise-ameerika pankureilt laenuks 1 361 000 naelsterlingit.

Laenu tingimused olid ülimal määral alandavad; nad olid Eestile otse orjastavad, sest nad allutasid kogu Eesti majanduse välismaa kapitalistidele, eriti aga rahanduse ja kõik juhtivad tööstusharud.

Missugused olid siis need tingimused, millel Eesti riiklik sõltumatus müüdi inglise-ameerika kolonisaatoreile?

Laenu tingimused nägid ette Eesti riigipanga muutmist eraaktsiapangaks. «Eesti Pank» asetati inglise-ameerika nõuandjate Janseni ja Williamsoni kontrolli alla, kes olid välismaa imperialistide usaldusmehed. Nad said Eesti rahanduse täisvõi-

mulisteks peremeesteks, kes tegelikult juhtisid kogu riigi majanduselu ja poliitikat nii, nagu see meeldis Wall-Streeti ja City inglise-ameerika pankureile. Välismaised pankurid võisid oma «nõuandjate» kaudu dikteerida Eesti valitsusele oma kitsastes omakasupüüdlikes huvides igasuguseid abinõusid, mis ei arvestanud üldse eesti rahva elulisi vajadusi. See puudutas tolli- ja maksudepoliitikat, raudteetariife, diskontomäära jne.

Saadud laenu tagatisena pantis Eesti kodanlik valitsus inglise-ameerika rahandustuusadele kõik aktsiisitulud tubakalt ja tubakasaadustelt, õllet, tuletikkudelt ja reall teistelt kaupadelt. Eesti valitsus kohustus pidevalt andma eespoolnimetatud välismaistele pankadele jooksvat informatsiooni Eesti majanduselust ja valitsuse poliitikast ning plaanidest. Nende pankade tulud laenu pealt olid vabad igasugustest maksudest.

Sel viisil müüsid Eesti reaktsioonilised kodanlikud võimumed võõramaistele kapitalistidele oma maa riikliku sõltumatuse ja painutasid oma rahva inglise-ameerika kolonisaatorite raske ning alandava ikke alla.

Ookeanitaguste finantstuusade niinimetatud «abi» ei kergendanud aga Eesti seisukorda. Senised majanduslikud raskused paisusid veelgi suuremaks, tööpuudus kasvas ja lühikese aja järel sattus Eesti raske majanduskriisi keerisesse, mis puhkes 1929. aastal.

«Ameerika ja inglise pankurite «abi»», ütles sm. Karotamm NSV Liidu Ülemnõukogu IV istungjärgul 1948. a. veebruaris, «asetas Eesti töötajatele raske koorma laenuprotsentide mahamaksete näol, mis moodustasid rohkem kui kolmandiku kogu Eesti riigieelarvest. See «abi» lämmatas Eesti rahvamajandust kui silmus kaelas. Higi ja verrega maksis eesti rahvas laenu ja laenuprotsente ameerika ja inglise shylockitele niinimetatud «abi ja toetuse» eest.»

Selliseid kurbi tulemusi andis «toetus ja abi», mille «iseseisev» Eesti oli saanud võõramaistelt kolonisaatoreilt.

Imperialistid peremehetsesid Eestis ja teistes Balti riikides juba tollal nendesamade jultunud meetoditega, millede abil nad praegu mängivad peremeest Kreekas, Türgis ja mujal. Nendesamade meetoditega tahavad ameerika imperialistid praegu hävitada Euroopa riikide poliitilist ja majanduslikku sõltumatust kurikuulsa «Marshalli plaani» abil. Ajad on muutunud, aga imperialistide käitumisviis on ikka endine!

Kui 1940. aastal kukutatud müüdav kodanlik klikk oleks praegu võimu juures, siis oleks Eesti üleni võlgades, maksaks Wall-Streeti imperialistlikule kiskjale laostavaid protsente, sipleks alalõpmata majanduslikus kaoses ja kerjaks rikastelt ameerika onudelt dollarialmuseid. Nende almuste vastutasuks oleks Eesti kaotanud oma rahvusliku iseseisvuse viimse kübeme ja oleks muutunud inglise-ameerika imperialistide marionetiks.

Kui aktuaalsed ja elulised tunduvad täna Vladimir Iljitš Lenini sõnad, mida ta ütles juba 1919. aastal, kõneldes «iseseisvaist» ja «demokraatlikest» Balti riikidest:

«Igaüks neist väikestest riikidest on juba kogenud Entente'i käppa. Nad teavad, et kui prantsuse, ameerika ja inglise kapitalistid ütlevad: «Me tagame teile iseseisvuse», siis tähendab see tegelikult: «Me ostame üles kõik teie rikkuseallikad ja peame teid orjuses. Pealeselle kohtleme teid ohvitseri jultumusega, kes on tulnud võõrale maale valitsema ja spekuleerima ning kes ei soovi kellegagi arvestada». (Teosed, kd. XXIV, lk. 563.)

Niisugune haletsemisvääriline saatuse ei ähvarda nüüd enam eesti rahvast. Nõukogude võimu kehtestamine Eestis 1940. aastal on päästnud meie kodumaa lõplikult poliitilisest ja majanduslikust katastroofist. Eesti rahvas ei soovinud enam olla vahetusrahaks imperialistide käes. Ta sõlmis jälle sõprus-sidemed Nõukogude Liidu vennalike rahvastega ja asus otsustavalt uuele, sotsialistlikule arenguteele.

EESTI RAHVA SAAVUTUSED

Eesti töötav rahvas näeb ja tunneb täna igal sammul, kui palju on talle andnud majanduslik, poliitiline ja kultuuriline koostöö nõukogude vennasrahvaste peres. Sellal kui Lääne-Euroopa riikides, kes on sidunud oma saatuse inglise- ja ameerika imperialistidega, läheb rahvuslik tööstus allamäge ning selle asemel hakkavad ameerika praaktoteed (nagu vana seismajäänud munapulber või sigaretid) tungima sealsele turule, kasvab meil, Nõukogude Eestis, aastast aastasse tehaste ja vabrikute arv, laiendatakse vanu käitisi ja ehitatakse rohkesti uusi.

Sellal kui Lääne-Euroopa riikides ei ole märgata rahvamajanduse sõjajärgse ülesehitustöö alal mingit nimetamisvää-

set edu, on meil, Nõukogude Eestis, tööstuse üldtoodang juba 1947. aastal tunduvalt ületanud sõjaeelse 1940. aasta taseme.

Seal, Lääne-Euroopa riikides, kasvab tööpuudus ja langeb iga päevaga töötajate elutase, seal kärbitakse toidunorme ja koletislik nälgjatont ähvardab lihtsate inimeste perekondi; meil aga, Nõukogude Eestis, suureneb alatasa tööliste ja teenistujate arv, kasvab töötasufond, laieneb kaubakäive nõukogude kaubanduse uuel kaardivabal alusel ja paraneb pidevalt töötajate ainelis-heaoluline olukord.

Sõjajärgset ajajärku Nõukogude Eestis iseloomustab kõigi rahvamajandusharude kiire tõus, majandusliku arenemise tempo kiirenemine ja tõsine edu majanduse ning kultuurialade taastamisel ja arendamisel.

Nõukogude kord vabastas köidikuist vabariigi tootmisjõud ja avas eesti rahvale sellised majandusliku ning kultuurilise arenemise, edukäigu ja õitsengu väljavaated, milliseid ei ole Eesti ajalugu seni tundnud.

Eesti NSV astumine Nõukogude Liidu koosseisu avaldas kohest mõju rahvamajanduse tõusule. Krooniliseks muutunud tööpuudus likvideeriti mõne kuuga. Võrreldes 1940. a. aprillikuuga suurenes tööstustöölise arv 1941. a. aprilliks 70% võrra. Tööstuse kogutoodang oli 1941. a. esimeses kvartalis 65,6% võrra suurem kui eelmise aasta esimeses kvartalis, kus Eestis püsis veel võimul kodanlik valitsus. Toodangu kasv üksikute tööstusharude järgi on aga veelgi näitlikum. Nii näiteks suurenes toodang masinaehitus- ja metallitööstuses 181%, kummitööstuses 202%, klaasitööstuses 419%, tuletikutööstuses 592%, nahatööstuses 170%, toiduainetetööstuses 160% ja ehitusmaterjalide tööstuses 185%.

See oli Eesti olude kohta ennenägemata tööstustoodangu kasv. Võrdluseks võib tuua järgmisi arve: aastail 1925—1929 kasvas kodanliku Eesti tööstustoodang vähem kui 20%. Sellele järgnenud raske majanduskriis põhjustas aga toodangu järjekordse languse. Kriisile järgnenud viie aasta jooksul (1934—1939) ületas tööstustoodang 1929. aasta taseme ainult 45% võrra. Kodanlik Eesti ei suutnud aga kunagi küündida 1913. aasta taseme lähedalegi. See käis talle ilmselt üle jõu!

Saksa fašistlike röövlite salakaval kallaletung Nõukogude Liidule katkestas rahva rahuliku loova töö.

Üle kolme aasta ägas Nõukogude Eesti hitlerlike okupantide

kanna all. Fašistid hävitasid Eestis hulga tööstuskäitisi. Nende hulgas ka põlevkivikaevandused, Kreenholmi Manufaktuuri ühes tema hüdroelektrijaamaga, Balti Puuvillavabriku, Püssi, Ulila ja Pärnu elektrijaamad, Narva malmivalamistehase, masinaehitustehased «Võit» ja «Eesti Mootor», Tallinna vi-neeri- ja mööblivabriku ning saeveski, Türi paberivabriku, tekstiilvabriku «Hiiu Tekstiil», ühe nahatööstuse Tartus, 40 piiritusetehast, Narva kalatööstuse kombinaadi ja palju teisi. Üldkokkuvõttes tekitati aga suuremal või vähemal määral kahju eranditult kõigile tööstustele.

Veel käisid Eesti saartel vihased võitlused, kui töörahvas asus juba taastama okupantide poolt laostatud rahvamajandust.

Vähemkannatanud tööstuskäitised alustasid tööd 1944. aasta novembris ja detsembris. Samal ajal alustati kapitaalehitustöid suurte objektide: Kreenholmi Manufaktuuri ning põlevkivitööstuste ja kaevanduste taastamiseks, 1945. aasta lõpuks ulatus vabariigi tööstustoodang juba 52 protsendini sõjaelsest tasemest. Kapitaalehitustöösse paigutati 104,1 miljonit rubla.

Esimese sõjajärgse viie aasta plaani vastuvõtmine hoogustas veelgi tööstuse arenemise tempot.

Siinkohal on huvitav tuua toodangu näitarve Eesti NSV Kohaliku Tööstuse Ministeriumi käitiste kohta:

Toodangu nimetus	Mõõtühik	1945. a.	1946. a.	1947. a.	Toodangu tõus prot-sentides 1945. a. — 1947. a.
Adrad	tk.	458	1666	4403	960
Reaskülvajad	„	94	358	889	947
Kaalud, mitmesug.	„	420	1606	2500	595
Naelad	tonni	360	914	1081	300
Villane riie	tuh. meetrit	436	594	676	155
Linane riie	„	842	1161	1877	223
Siidriie	„	127	216	438	345
Puuvillriie	„	930	1315	1800	193
Sukad, sokid	tuh. paari	376	415	862	229
Nahkjalatsid	„	330	486	573	174
Kummijalatsid	„	86	122	248	292
Trikoopesu	tuh. tk.	230	380	451	196

Eesti NSV Kohaliku Tööstuse Ministeeriumi käitiste kogutoodang moodustas 1947. aastal 246% 1945. aasta toodangust ning ületas seega sõjaeelse taseme. See oli eesti rahva suuri- maid majanduslikke ja poliitilisi võite.

Saksa fašistlike okupantide väljakihutamisele järgnenud aastail on teostatud suurt ülesehitustööd. Peaaegu kõik tööstuskäitised, mis tegutsesid Eestis enne sõda, on jälle alustanud tegevust. Paljusid neist on laiendatud ja moderniseeritud, mistõttu nende tootmisvõimsus suurenes. Reas käitistes on parandatud tehnoloogilist protsessi ja teostatud üksikute operatsioonide mehhaniseerimist. «Volta» tehas, nahatööstuse kombinat «Union», valmisriietefabrik «Rõivastus», raadiotehas «Punane Ret» ja paljud teised käitised on üle läinud vooltootmisele lintsüsteemil, mida ei kasutatud üheski kodanliku Eesti tööstuskäitises.

Sõjajärgseil aastail mahutati käitiste taastamis- ja rekonstrueerimistöödesse ainuüksi Kohaliku Tööstuse Ministeeriumi süsteemis üle 23 miljoni rubla.

Saksa fašistlikud okupandid muutsid kõlbmatuks umbes 40% toiduainetetööstuse käitiste tootmisvõimsuse üldmahust. Hitlerlased ei teostanud sisseseade ja tööstushoonete kõige hädavajalikumaidki remonte ning põhjustasid oma barbaarse võimutsemise ajal kolme aasta jooksul toiduainetetööstuse käitiste tehnilise baasi tunduva tagurpidimineku.

Okupantide väljakihutamisele järgnenud perioodil on Toiduainetetööstuse Ministeeriumi käitistesse mahutatud ligi 30 miljonit rubla. Seejuures on täielikult taastatud leivatööstus, tärglilise- ja siirupitööstus, tubakatööstus, piiritusetööstus, õlletööstus ja piima- ning lihatööstus. Sõjaeelse tasemega võrreldes on leivatööstuses tootmisvõimsus kasvanud 50%, piiritusetööstuses 20% ja piimatööstuses 10%.

Kõik toiduainetetööstuse põhialade osaliselt purustatud käitised on nüüd jälle taastatud. Nende hulgas on tubakatehas «Ahto», mis toodab 3 miljonit paberossi ööpäevas, V. Kingisepa nimelise teraviljakombinaadi leivatehas, mille ööpäevane toodanguvõime on tõstetud 30 tonnilt 90 tonnini, Jõhvi tärglilise- tehas, Moe piiritusetehas jne.

On ehitatud uus mehhaniseeritud leivatehas Kohtla-Järve linnas — põlevkivitööstuse keskkohas — ja uus külmutushoone Tallinnas. Mitme uue käitise ehitustööd on lõpetamisel.

Alates 1945. aasta lõpust on Toiduainetetööstuse Ministeerium asunud looma toorainetebaasi oma käitiste jaoks. On asutatud neli seakasvatussovhoosi, mille sigade üldarv on kahe aastaga tõusnud 1200-ni. On loodud 11 puu- ja aedvilja-sovhoosi.

Toiduainetetööstuse toodang on kolme sõjajärgse aasta jooksul tunduvalt kasvanud. Seda tõendavad järgmised arvud: 1944. a. neljandas kvartalis oli toodangu keskmine väärtus 2 miljonit rubla kuus, 1947. aastal aga peaaegu 6,5 miljonit rubla kuus.

See kasv on eriti tähelepanuvääriv, kui võrrelda seda toiduainetetööstuse seisukorraga kodanlikus Eestis. Ajakirja «Konjunktuur» statistilistel andmetel kasvas kodanliku Eesti toiduainetetööstuse toodang kolme aasta jooksul (1936—1938) ainult 34%. Nõukogude Eestis aga niisama suure ajavahemiku jooksul toodang kolmekordistus!

Kõige suuremad muudatused on toimunud põlevkivibasseinis. Siin on kujunemas sotsialistliku rahvamajanduse uus tööstusharu — nõukogude gaasitööstus.

Pärast sakslaste väljakihutamist oli põlevkivibassein varemeis. Käitisi ei tulnud niipalju taastada kui just uuesti üles ehitada. Tuhast ja varemeist on kolme aasta jooksul kerkinud kaevandused, mis on varustatud moodsaima tehnikaga. Põlevkivi-utmistehased on uuesti elustunud. Praegu töötavad juba ja annavad toodangut kõik basseini käitised, mis olid käigus enne sõda. Kaevanduste põlevkivitoodangu sõjaeelne tase saavutati juba 1946. aasta lõpuks; praegu on aga kõige paremate sõjaeelsete aastate tase tunduvalt ületatud.

Põlevkivitööstuse taastamisel kasutatakse laialdaselt nõukogude teaduse saavutusi ja meie sotsialistliku kodumaa tööstuskeskuste tehnilisi kogemusi: võetakse tarvitusele kõrgtööstlike mehhanisme: võimsaid soonimismasinaid, elektrivedureid ja transportööre.

Kohtla-Järvel on täielikult taastatud kõik neli utmistehase osakonda ja bituumeni osakond. On rakendatud esmakordselt tegevusse uus 100-tonnine generaator. Põlevkiviõli toodang on juba saavutanud sõjaeelse taseme. Tehase elektrijaam on täielikult korda seatud ja selle katlamaja laiendatud. Et kindlustada endale tööstusbaas uute gaasivabrikute ehitustöödeks, asutati Kohtla-Järvele remonditehas, millel on mehaanika-

osakond, sepi- ja valukoda ning metallkonstruktsioonide osakond. Pealeselle on ehitatud autoremondi-töökoda, hapnikutehas, tuhakivitehas, puutöötlemise tehas (mis koosneb saeveskist, kuivatisest ja tiseritöökojast), hulk laoruume ja laialdane raudteeharude võrk.

Sõjajärgsel stalinlikul viisaastakul kulutatakse põlevkivibasseini arendamiseks 40% kõigist kapitalimahutustest, mida näeb ette Eesti NSV viie aasta plaan. Nende summadega ehitatakse kaks võimsat gaasitehast (Kohtla-Järvel).

Kohtla-Järve, Kiviõli, Jõhvi, Kohtla, Somp ja teised asustatud kohad muutuvad viisaastaku jooksul samuti suurteks tööstuskeskusteks.

Põlevkivibasseinist saab noore Nõukogude Eesti võimas selgroog.

Sõjajärgne stalinlik viie aasta plaan näeb ette tööstusliku toodangu pidevat kasvu. Viisaastaku lõpuks — 1950. aastaks — peab kogutoodang ületama kolmekordselt 1940. aasta taseme, hoolimata neist tohutuist kahjudest, mida tekitas saksa okupatsioon. See on Eesti tingimustes enneolematult kiire kasv nii lühikese aja jooksul. Ainult nõukogude võim on suuteline püstitada ja lahendada niisuguseid ülesandeid. Eesti NSV tööstuse kogutoodang, mis 1940. aastal moodustas 354 miljonit rubla, ulatub 1950. aastal 860 miljoni rublani.

Et saada õiget ettekujutust tööstusliku tootmise ulatusest Eesti NSV-s sõjajärgse viisaastaku jooksul, toome siinkohal võrdlevaid andmeid tähtsamate tootmisalade järgi 1950. aastal ja 1929.—1930. aastail, mis vastab majanduskriisi-eelsele ajale kodanlikus Eestis (andmed kodanliku Eesti tööstustoodangu kohta on võetud «Eesti Entsüklopeediast»):

Tootmisala	Mõõtühik	1929. a.	1930. a.	1950. a.
põlevkivi	tuh. tonnides	518	498	8410
klaas	tuh. m ²	548	474	1400
elektrienergia	milj. kWt	21,4	22,3	395
puuvillriie	miljon. meetr.	27,8	22,6	121,4
tsement	tuh. tünnides	344	263	160 tuh. tonni

Neist arvudest nähtub, et kodanliku Eesti tööstustoodangu taset ei saa üldse võrrelda Nõukogude Eesti tööstuse tõelise õitsenguga, mida ta saavutab viisaastaku lõpuks. Ülaltoodud võrdlusarvud näitavad eriti kujukalt sotsialistliku majandussüsteemi paremusi, Nõukogude riigi võimsust ja bolševike partei ning Nõukogude valitsuse hoolitsust kõigi liiduvabariikide, sealhulgas ka Nõukogude Eesti, tootmisjõudude arendamise eest.

Ka Eesti põllumajandus on oma sõjajärgses ülesehitustöös saavutanud märkimisväärseid tulemusi. Teostatud maareform on saanud nõukogude töötava talurahva heaolu aluseks. Nõukogude võim andis kehvikuile ja endistele sulastele tasuta kasutamiseks ligi miljon hektaari maad. Ühes sellega on kehvik-talurahvas saanud hulga hobuseid, elu- ja majapidamishooneid, põllutöömehhanismid ja muud inventari. Külvipinna suuruselt on peaaegu igalpool jõutud sõjaeelse tasemeni. Kõikjal on asutatud masina-traktorijaamu ja hobulaenutuspunkte.

Eesrindlikum osa töötavast talurahvast on algatanud väikeste üksikmajapidamiste suurteks kollektiivmajandeks ühendamise liikumise. Käesoleva aasta kevadkülvil alguseks organiseeriti vabariigis esimesed 57 kolhoosi. Neisse on koondunud mitusada kehvik- ja keskmiktalupoega, kes on otsustanud teha sünge minevikuga lõpparve ja asuda elama uutel sotsialistlikel alustel.

Põllumajanduse edukas taastamine pärast Suurt Isamaasõda ilmneb selgesti ka sovhooside tegevuses.

Teatavasti laostasid hitlerlased ja röövisid paljaks kõik vabariigis olemasolnud sovhoosid. Nad hävitasid sovhooside karja ja purustasid masinad. Pärast sakslaste lahkumist tuli kõik sovhoosid tegelikult uuesti organiseerida. Juba 1944. a. lõpuks oli taastatud ja rajatud 62 sovhoosi, mille valdusse anti üle 30 000 hektaari maad. 1946. ja 1947. a. lisandus neile veel viis sovhoosi.

Seega on praegu Eesti NSV Sovhooside Ministeeriumi süsteemis kokku 67 sovhoosi. Neil on ligi 50 000 hektaari maad, s. o. poolteist korda rohkem kui 1944. aastal.

Viimaste aastate jooksul on sovhoosides teostatud ulatuslikke töid sookuivatamise alal. Suured pindalad on puhastatud kividest ja kändudest ning sel teel on saadud palju uut põllumaad.

Sovhooside tegevust iseloomustab praegu eriti külvipindade

tunduv suurendamine, seda eriti söödakultuuride alal, kuna meil pannakse sovhoosides pearõhku loomakasvatusele.

Rakendades eesrindlikku nõukogude agrotehnikat ja nõukogude agronoomia uusimaid teaduslikke saavutusi on kolhoosid pidevalt tõstnud oma viljakust. Seejuures ületati viie aasta plaani ülesanne teravilja alal juba 1947. aastal: kõigi sovhooside keskmine teraviljasaak moodustas 16,4 tsentnerit hektaarilt, viie aasta plaanis ettenähtud 16 tsentneri asemel.

Endises kodanlikus Eestis ei tuntud suurtel põllualadel nii kõrgeid viljasaake, nagu neid saavad praegu meie sovhoosid. Mõned neist on kogunud Eesti olude kohta otse rekordilisi saake. Näiteks kasvatas Sõmerpalu sovhoos 1947. aastal kogu külvipinnal keskmise viljasaagi üle 25 tsentneri hektaarilt ja Ülenurme sovhoos — 24,9 tsentnerit hektaarilt.

Võitluses ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi ajalooliste otsuste täitmise eest on sovhoosid andnud väljapaistvaid kõrgete saakide meistreid brigadiiride, lülijuhtide, tööliste ja eriteadlaste hulgast. Näiteks sai Sõmerpalu sovhoosi brigadiir Karl Isak endale kinnistatud 32,4 ha suuruselt põllult 30,3 tsentnerit talirukist igalt hektaarilt. NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium andis talle selle saavutuse eest sotsialistliku töö kangelase aunime.

Võitluses kõrgete saakide eest on saavutanud silmapaistvaid tulemusi Alatskivi sovhoosi brigadiir Bernhard Ilves ja lülijuht Anton Rosin ning Viisu sovhoosi lülijuht Arkadi Hiiob. Kõik nad on saanud oma ennastsalgava töö eest Lenini ordeni.

Sovhooside karjapidamine sammub järjekindlalt tõusuteed. Kolme aasta jooksul pärast sõja lõppu on veiste arv kasvanud 275%, sigade arv 477% ja hobuste arv 233%.

Karja eest parema hoolitsemise tulemusena on piimakarja produktiivsus suurenenud. 1945. aastal oli lehmade keskmine piimaand sovhoosides 1774 kilogrammi aastas; 1947. a. ületas aga aasta keskmine juba 2000 kg.

Sovhoosid tugevdavad iga aastaga oma tootmisbaasi; nad muutuvad mustermajandeks, mis demonstreerivad ümbruskonna talurahvale sotsialistliku ühismajandamise eeliseid.

Nõukogude võim avas eesti rahvale esmakordselt piiramatud võimalused oma kultuuri — sisult sotsialistliku, vormilt rahvusliku — pidurdamatuks arendamiseks. Endises Eestis valitsev kodanlik kultuur oli rahvale võõras. Töötavate klasside

noorsoole olid teed õppimiseks suletud. «Päevaleht» toob 29. jaanuaril 1926 järgmise huvitava fakti: kui riigikogu eelarve-alamkomisjonis arutati assigneeringuid puudustkannatavate õpilaste toetamiseks, võttis sõna üks kodanluse poliitikategelastest, keegi Indermitte, ja ütles: «Ma protesteerin kategooriliselt selliste summade eraldamise vastu. Õppigu need, kel on selleks vastavaid võimalusi. Kehvikute abistamine hariduse omandamisel on täitsa mõttetu asi».

Nõukogude kord on igati soodustanud töötavale noorsoole õppimise võimalusi. Praegu õpib vabariigi mitmesugustes õppeasutustes rohkem õpilasi ja üliõpilasi kui kunagi varem kodanliku valitsuse ajal.

On asutatud Eesti NSV Teaduste Akadeemia, millest on kujunemas vabariigi teaduselu tõeline keskus.

Kinode, raamatukogude, klubide ja rahvamajade võrk on tunduvalt tihenenud. Kodanlikus Eestis ei võinud paljude maa-kohtade elanikud unistadagi kinoetendustest; nüüd aga on rändkino harilikuks külaliseks isegi kõige kaugemais vabariigi nurkades.

Nõukogude kultuuri saavutustest Eestis annab eriti ilmeka tunnistuse kirjastatud raamatute arv ja nende tiraažid. Ilmunud raamatute arvu poolest oli Eesti NSV 1946. aastal Nõukogude Liidu vennasvabariikide hulgas kolmandal kohal. Ainuüksi ilukirjandust trükiti 1946. a. Eestis 1 729 000 eksemplari.

Meie vabariigi eesrindlikud teaduse ja kultuuri alal töötajad on laialdaselt tuntud ka väljaspool vabariigi piire. Mitmed neist on saanud Stalini preemia laureaadi kõrge aunime. Nende seas on kahekordne Stalini preemia laureaat rahvakirjanik August Jakobson, kahekordne Stalini preemia laureaat kinooperaator Vladimir Tomberg, Riikliku Filharmoonia meeskoori juht Gustav Ernesaks, näitleja Hugo Laur — kes mängis peaosas eesti esimeses kunstilises filmis «Elu tsitadellis» — eesti teadlased-sordiaretajad Juulius Aamisepp ja Mihkel Pill ning paljud teised.

Laialdase tunnustuse osaliseks on saanud ka Eesti sportlased: Johannes Kotkas, Heino Lipp, Paul Keres, Ivan Lõssov, Vaike Paduri ja teised, kes hoiavad kõrgel Nõukogude Liidu spordiaul.

Me näeme, et eesti rahvas on saavutanud tähelepanuvääri-vaid tulemusi igal kultuurialal ja kõigil uue elu ülesehitustöö tandreil. Kõikjal on näha sotsialistliku rahvamajanduse ja kultuuri pidevat tõusu.

MIDA SAAB NÕUKOGUDE EESTI VENNASVABARIIKIDELT

Üksinda poleks eesti rahvas kunagi olnud suuteline saavutama rahvamajanduse ja kultuuri alal nii lühikese ajaga nii suuri tulemusi, nagu ta on seda saavutanud väheste aastate jooksul pärast sõja lõppemist. Kui võim oleks praegu kodanluse käes, siis läheks selleks palju aastakümneid, võib-olla isegi aastasadu, et ravida neid raskeid haavu, mida tekitas kolm aastat kestnud hitlerlaste okupatsioon Eestis. Ainult nõukogude korra tingimustes oli võimalik püstitada hiiglaslik ülesanne: viie aastaga mitte ainult taastada rahvamajanduse sõjajäreltase, vaid see ka tunduvalt ületada.

Eesti rahva selja taga seisab võimas Nõukogude riik. Kõigi vennasvabariikide helde ning omakasupüüdmatu abi ongi taganud Nõukogude Eesti enneolemata kiire tööstusliku arenemise. Tihedas loomingukses koostöös vennalike nõukogude rahvaste kultuuriga on eesti rahva kultuurilise edu allikas, mis annab eesti rahvuslikule kultuurile vaimset jõudu ning viljastab teda kasvatusliku mõjuga. Leninlik-stalinlik rahvaste sõpruse ideoloogia on see eluläte, millest ammutab eesti rahvas võitmatut jõudu.

Juba nõukogude korra kehtestamise ja lõpliku kindlustamise eest võitlemise algstaadiumil said Eesti töötajad toetust Nõukogude Venemaa vennasrahvastelt. Koos vene madruste ja soldatitega kukutasid eesti töölisel 1917. a. oktoobris kapitalistide võimu. Koos vene tööliste ja soldatitega võitles eesti Punakaart saksa ja inglise okupantide, valgekaartlaste ja kodanlike natsionalistide vastu. Neil vähestel kuudel, kus Eestis püsis 1917. ja 1918. aastal nõukogude võim, jõudis eesti rahvas juba kogeda nõukogude rahvaste sõpruses peituvat jõudu ning elustavat mõju.

Pärast kodanluse võimu kukutamist 1940. aastal tajus Nõukogude Liidu koosseisu vastuvõetud eesti rahvas täie selgusega, et ta on tagasi pöördunud oma õnnelike vendade perre. Tänu vennasrahvaste abile saavutas Eesti rahvamajandus lühikese ajaga silmapaistvaid edusamme.

Siis aga katkestasid fašistlikud määratsejad ajutiselt eesti rahva rahuliku loova töö. Saksa okupatsiooni painajalikud aastad olid eesti rahva elus süingeimaks ja raskeimaks ajaks. Kuid

rahvas teadis, et varem või hiljem tuleb helge vabastuse tund. Suure Isamaasõja päevil ilmnes nõukogude rahvaste vankumatu sõprus kogu oma suuruses. Kõik Nõukogude Liidu rahvad suunasid bolševike partei juhtimisel oma ühised jõupingutused sotsialistliku kodumaa vabaduse, au ja iseseisvuse kaitseks. Sõda näitas Eesti töörahvale veel kord, millised ustavad ja tugevad sõbrad on temale Nõukogude Liidu vennasrahvad.

Meid on aidatud uuesti jalule. Nõukogude inimesed, eelkõige aga suur vene rahvas, ulatasid meile oma abistava käe. Vapper Nõukogude armee tuli meile appi. Ning nõukogude rahvaste stalinlikus peres suutsime me säilitada oma vabaduse ja iseseisvuse, oma rahvusriikluse.

Seninähtamatult ulatuslik rahvamajanduse taastamine Eesti NSV-s on elavaks näiteks vennalikkust solidaarsusest ja vastastikusest abist, rahvaste stalinliku sõpruse murdmatust jõust.

Selle kolme aasta jooksul, mis on möödunud saksa fašistlike okupantide väljakihutamisest Eesti territooriumilt, on vaevalt olnud sellist päeva, kus Eestisse ei oleks saabunud kaubaronge teistest liiduvabariikidest.

Need rongid toovad meile kõike, mida meil endil ei ole ja mida vajab meie vabariigi rahvamajandus: mitmesuguseid tööstustooraineid, tööstusseadmeid, igasuguseid masinaid ja massikaupu. Vennasrahvad jagavad meiega kõiki oma rikkusi.

Kaubarongid saabuvad meile suure Nõukogude kodumaa kõigest osadest. Kõik liiduvabariigid, esmajärjekorras aga Venemaa Föderatsioon kui suurim võrdsete seas, osutavad Eestile vennalikkude abi, aidates teda kiiremini ravida sõja poolt tekitatud haavu. Eesti tehaste ja Tallinna linna taastamise üle tuntakse muret Moskvas ja Leningradis, Sverdlovskis ja Gorkis, Kiievis ja Minskis, Alma-Atas ja Erevanis, Tbilisis ja Frunzes, Riias ja Vilniuses. Tuhanded vabrikud ja tehased valmistavad ja saadavad Eestile oma vabrikumärgiga varustatud kaupu.

Suurem osa Eesti tööstuskäitisi ei saaks tänapäeval üldse töötada, kui vennasvabariigid ei saadaks neile tootmiseks hädavajalikke tooraineid ja materjale.

See materiaalne abi tuleb meile peaasjalikult «Estvarturi» kaudu. 1944. aasta lõpust kuni käesoleva aasta 1. jaanuarini saabus vennasvabariikidest «Estvarturi» kaudu mitmesuguseid kaupu, tööstusseadmeid ja materjale rohkem kui 250 miljoni rubla eest. See summa jagunes järgmiselt: 1944. aastal —

10,7 miljonit, 1945. aastal — 50,6 miljonit, 1946. aastal — 82,4 miljonit ja 1947. aastal — üle 100 miljoni rubla.

Möödunud kolme aasta jooksul on tööstuse vajadusteks toodud järgmisi materjale, seadmeid ja tooraineid:

Kauba nimetus	Mõõtühik	1945. a.	1946. a.	1947. a.	Kokku
Mustad metallid	tonni	3826	9376	13172	26374
Värvilised metallid	„	496	654	430	1580
Koks	„	709	1283	3018	5010
Kaustiline sooda	„	434	596	611	1641
Kaltsineeritud sooda	„	684	1720	2141	4545
Auto väliskummid	komplekti	2300	3388	3434	9122
Kautšuk	tonni	162	125	162	449
Puuvill	„	792	112	782	1686
Lina	„	150	850	800	1800
Vill	„	244	331	386	961
Kaablid	tuh. rbl.	176	214	1083	1473
Elektrimootorid	tk.	69	312	511	892
Elektrilambid	tuh. tk.	20	73	89	182
Raadiolambid	„	30	16,4	48,6	95
Metallitöötlemise tööpingid	tk.	44	65	128	237
Autod	„	183	247	279	709

«Estvarturi» kaudu on Eesti NSV vennasvabariikidest saanud hulga teisigi materjale, nagu näiteks üle 3,5 tuhande tonni väävlit, ligi 1000 tonni kaltsiumkarbiidi, ligi 300 tonni kampsolit, üle 10 tuhande tonni šamott-tooteid, umbes 200 tonni kunstsiidi ja palju muud.

Kõik liiduvabariigid võtavad osa toorainete, materjalide ja seadmete saatmisest meie vabariigile. Puuvill tuleb meile Tadžiki ja Usbeki vabariigist, lina — Leedust, kunstsiid — Karjala-Soome NSV-st, väävel — Kasahstanist, kaltsiumkarbiid — Aserbaidžani NSV-st; Nõukogude Kirgiisi saadab meile tsentrifugaalpumpasid, Nõukogude Läti — kaableid ning Nõukogude Ukraina — musti metalle, koksi ja kaustilist soodat.

Venemaa Föderatsioon annab meile kõige mitmekesisemaid tööstusseadmeid ja tooraineid: vedureid, traktoreid, lokomobiile, diiselmootoreid, elektrivedureid, musti ja värvilisi metalle, kautšukit, auto väliskumme, elektrilampe, raadiolampe, teehitusmasinaid ja palju muud.

Väljaspool tsentraliseeritud varustamist «Estvarturi» kaudu

saavad paljud ministeeriumid ja majandusharud saadetisi ka otseselt vennasvabariikidest.

Nii sai Eesti NSV Toiduainetetööstuse Ministeerium viimase kolme aasta jooksul toorainena üle 7 tonni suhkrut, umbes 2000 tonni rasvaineid, üle 2000 tonni tubakat jne. Teistest liiduvabariikidest on saadud ka mitmesuguseid sisseseadeid toiduainetetööstuse käitistele: külmutushoonete ja leivavabrikute seadmeid ning automaat-toppimismasinaid paberosside valmistamiseks.

Meie ettevõtete edasiseks varustamiseks kaasaegse tehnikaga tuuakse liiduvabariikidest pidevalt juurde masinaid ja automaate liha- ja piima-, konservi- ja teiste tööstusharude jaoks.

Kohaliku Tööstuse Ministeerium sai vennasvabariikidest mitmesuguseid kaasaegseid vabrikusisseseadeid, muuhulgas esmajärgulisi masinaid tekstiiltööstusele ja jalatsitööstusele.

Eesti NSV Maanteede Valitsusele saabus liiduvabariikidest 17 autot, 6 mootor-teerulli, autogudronaatoreid, masinaid asfalt-betoonsegu valmistamiseks, kivipurustajaid, greidereid, bituumenikatlaid, vulkaniseerimisaparaate, skreppereid, sisterne, palju mitmesuguseid tööriistu, tööpinke ja mootoriküet.

Vennasvabariigid on saatnud viimase kolme aasta jooksul Autotranspordi Peavalitsusele mitusada veoautot, 68 kergeveoautot, 27 autobussi, 65 järelvankrit, rohkem kui 1000 tonni bensiini, umbes 1000 tonni diiselkütet, umbes 400 tonni avtooli, 3500 akumulaatorit, peaaegu 2 miljoni rubla eest tagavaraosi, 650 000 rubla eest autoremondi-töökodade varustust ja rohkem kui 1 miljoni rubla eest metalle ja materjale.

Sovhooside Ministeerium sai Moskvast, Leningradist ja Harkovist 54 mitmesugust tööpinkki, sealhulgas freespinke, lihvimispinke, puurpinke, revolverpinke ja vertikaal-höövelpinke. Need tööpingid jaotati ära sovhooside remonditöökodade vahel. Vinni sovhoosis töötab esimene Venemaa Föderatsioonist saadud kombain.

ENSV Ehituse ja Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministeeriumi uusehituste tarbeks on liiduvabariigid andnud hulga elektrifitseeritud tööriistu: kreissaage, höövleid, elektritrille, vibraatoreid, kivipurustajaid, transportööre, kraanasid ja värvipritse. Novosibirskist on tulnud telliseteoste sisseseadeid, Tšeljabinskist — segamismasinaid.

Vahetult ENSV Tervishoiu Ministeeriumi Meditsiinilise

Valitsuse nimele saabus 1947. aastal 70 000 meetrit riidet laste-asutuste ja haiglate jaoks, jalatseid, pesu ja voodivaipu laste-sõimede, emade- ja lastekodude jaoks. Vladimirit jõudis kohale vagunitäis klaasnõusid. 1945. aastal andsid vennasvaba-riigid Eesti NSV raviasutustele 177 000 meetrit mitmesuguseid riidekangaid, 3500 sooja voodivaipa, 20 tonni seepi, 24 000 paari sukki ja palju teisi kaupu, kogusummas 2 miljoni rubla eest.

Ka teised ministeeriumid on saanud ja saavad teistelt liidu-vabariikidelt palju abi.

Lehitsedes «Estvarturi» ja üksikute ministeeriumide veo-dokumente võib saada kujutluse meie Nõukogude kodumaa kogu majanduslikust võimsusest. NSV Liidu maakaardilt on raske leida sellist tööstuskeskust, mis poleks nii või teisiti majanduslikus läbikäimises Eestiga ja mis ei võtaks osa selle abi osutamisest, mida Eesti saab oma vennasvabariiki-delt.

Näitena toome siinkohal mõned neist arvukaist teateist, mida saavad igapäev Eesti vabariiklikud organisatsioonid:

Kuibõševi karburaatori-armatuuritehas on välja saatnud mitmesuguseid traktorite varuosi.

Tomskist on välja saadetud 201 lahtiraiumis- ja puurhaam-rit põlevkivikaevandustele.

Tehasest «Krasnõi Aksai» (Rostovis Doni ääres) on saadud kultivaatoreid.

Usbekistanist on saadud 16,5 tonni kunstiidi. Pealeselle on välja eraldatud veel 9 tonni kunstiidi, millest 4 tonni on juba teel.

Novo-Tagili tehasest teatatakse 40 tonni valumalmi välja-saatmisest.

Moskvast on kohale jõudnud akumulaatoreid, tungraudu, asbesti ja traatvõrke rehepeksumasinate ja puhtimismasinate remontimiseks.

Tehas «Punane Metallurg» (Liepaja) teatab 18 tonni ümar-terase teesaatmisest.

Andižanist (Usbekistan) on saadud 762 tonni puuvilla.

Riia teatab, et juhtnähk töösaabaste pealsete tegemiseks on juba teel.

Tallinna depoo jaoks on kohale jõudnud: elektritõstekraana Tihhoretski tehasest «Krasnõi Molot», press vedrude proovi-

miseks Kolomna tehase ja universaal-terituspink Minski tööpingitehasest.

Taganrogist saabus kohale mitusada mesilasperet ja mitmesugust inventari ning varustust mesinduse arendamiseks meie vabariigis.

Novosibirskist teatatakse 140 köögivilja-kultivaatori teele saatmisest. Kišinjov on saatnud 137 kartulivõtmismasinat ja 24 külvajat, Vladimir — traktoreid ja Harkov — rehepeksumasinaid.

Pensast on teele saadetud 50 automaatkangastelge Balti Manufaktuuri jaoks ja Moskva tehase «Krasnõi Blok» — tõstemehhanisme ehitustööde tarbeks.

Leningrad teatab värvipihustajate saatmisest Tallinna vineeri- ja mööblivabriku jaoks.

Selliseid näiteid võiks tuua lõpmata palju. Neid on tuhandeid.

Kui me jälgime tähelepanelikumalt oma igapäevast elu, oma tavalisi toiminguid ja töid, siis näeme kõikjal teiste liiduvabariikide vennaliku abi viljastavat mõju ning nende hoolitsust Eesti rahvamajanduse ja kultuuri arendamise eest.

Meie masinaehitus- ja metallitehased: «Volta», «Ilmarine», Riiklik tehas nr. 9, Meretehas, Laevaremonditehas, Kalinini-nimeline veduri- ja vaguniremonditehas, Pärnu tehas «Eesti Mootor», Tartus asuv «Võit» ja teised kasutavad tooraineid, mida neile saadavad Vene NFSV ja Ukraina metallurgia-tehased.

Meie tekstiilvabrikud: Kreenholmi Manufaktuur, Balti Manufaktuur, «Punane Koit», «Juuni Võit» ja «Marat» töötlevad puuvilla, kunstiidi ja siidi, mis on samuti pärit teistest liiduvabariikidest.

Tubakavabrikute «Ahto» ja «Leegi» paberossid on valmistatud Krimmi tubakast. «Kalevi» ja «Karamelli» kompvekid on tehtud Ukraina suhkrust ja lõunapoolsete nõukogude vabariikide kakaost, mandleist, vanillist, rosinaist ja puuviljaessentsidest.

Tallinlased kasutavad iga päev elektrirongi, et sõita Nõmmele või Pääskülla. Selle liini ehitamisest on osa võtnud paljud Nõukogudemaa linnad ja kaitised. Näiteks on nägusad ja mugavad vagunid Moskva oblastis asuva Perovo vagunitehase tööliste ja inseneride kätetöö. Uural on saatnud kõrgepingeliini vaskjuhtmed, Moskva — transformaatorid, elavhõbealaldajad jne.

Me kuulame iga päev raadio-ettekandeid võimsast Tallinna saatjast, mille aparaat on valmistatud mitmes VNFSV tehases.

Meie lapsed õpivad koolilaboratooriumes, mille aparaadid ja näitlikud õppevahendid on pärit paljudest nõukogude linnadest. Kirovist me saime näiteks Joule-Lenzi ja Pascali aparaate, pantograafe, elektrofoore ja projektsioonilaternaid; Leningrad on saatnud mikroskoobe, tiigelahjusid, voltmeetreid, aparaate magnetiliste nähtuste demonstreerimiseks, laboratooriumi klaasriistu ja mitmesuguseid reaktiive. Moskva varustab Eesti NSV koolivõrku geograafiliste kaartide ja gloobustega, kivimite kogude ja õpikutega, sulgede ja pliiatsitega.

Tallinna uue leivatööstuse sisseseadet on samuti tellitud mitmest nõukogude linnast: Moskva annab taignasõtkumismasinaid, Kiiev — riul-vagonette leibade veoks, taignasegajaid ja automaatkaalusid, Leningrad — võimsaid mehhaniseeritud küttekoldeid.

Harkov, Tomsk, Vorošilovgrad ja Gomel saadavad linnade autopargile ja masina-traktorijaamadele mitmesuguseid kuulja rull-laagreid, Tšeljabinisk — mootorite süüteküünlaid ja südamikke pehmest rauast, Novosibirsk — regulaatoreid, Moskva, Jaroslavl ja Kuibõšev — sidurikettaid, silindreid ja muid varuosi.

Pärnu ja Haapsalu kuurordid on saanud vennasvabariikidest uusi elektriravi-aparaate, mitmesuguseid teisi aparaate ja moodsaid arstiriistu, samuti ka arstimeid, voodipesu ja tekke, kitleid ja isegi muusikariistu: klavereid, akordeone ja gitarrid.

Vladivostok saadab meile kalamaksaõli, Mitšurinsk — viljapuid ja marjapõõsaid, Riia ja Kuibõšev — spordiriistu.

Kaukaasiast, Krimmist, Ukrainast, Moldaaviast ja Kesk-Aasiast suundub Eestisse iga aasta palju vaguneid viinamarjade, sidrunite, apelsinide, mandariinide, pirnide, aprikooside ja lõunamaiste õuntega.

Gossortfondi vabariiklik kontor hangib individuaalajapidajatele mitmesuguseid sordiseemneid, mis tagavad kõrgeid köögiviljasaake: kurgi- ja rediseemneid Harkovist ja Brjanskist, porgandiseemneid Moskvast, sibula- ja varase kapsa seemneid Valge-Venest ning turnepsiseemneid Murmanskist.

Meie kinod ja rändkinod on varustatud moodsa helifilmi-aparaatiga, mis on valmistatud vennasvabariikide tehastes.

Meie tsiviilõhulaevastiku lendurid veavad reisijaid ja kaupu mitmesugustesse vabariigi osadesse nõukogude kuulsate lennukitehaste lennukeil. Tallinna trammiparki varustatakse Moskvas asuva S. M. Kirovi nimelise «Dünamo» tehase elektrimootoriga. Moskva ja Barnaul saadavad meile sisseseadeid ja aparate raadiosõlmede sisustamiseks valdades ja sovhoosides. Nolli, Jäneda ja Vodja agrometeoroloogilised jaamad on varustatud meie vennasvabariikidest päritolevate mõõteriistadega.

Igal tööalal, oma igapäevases elus ja tegevuses — kõikjal me näeme selle suure sõpruse jõudu, mis liidab kõik nõukogude rahvad ühtseks pereks. Iga liige on selles peres eluliselt huvitatud teiste liikmete hüvangust.

Liiduvabariikide pidev abi on võimaldanud Nõukogude Eesti tööstusele tähtajaliselt täita ja isegi ületada sõjajärgse stalinliku viisaastaku esimese kahe aasta riiklikud plaanid. Tööstuse põhialad ei tundnud puudust tooraineist, sest käitised said vennasvabariikidest küllaldaselt hulgal kõike, mida nad vajasisid normaalseks tööks.

Stalinliku viisaastaku kolmandal aastal on Eesti NSV tööstuse ülesanded veelgi suuremad. Riiklik plaan näeb ette kogutoodangu suurendamist 28% võrra 1947. aastaga võrreldes. Terve rida ehituselolevaid vabrikuid, tehaseid, põlevkivikaevandusi ja elektrijaamu peab juba käesoleval aastal tegevust alustama. Ehitajad on võtnud endile kohustuse — lõpetada käesoleval aastal gaasijuhtme esimese järgu ehitustööd ning 7. novembriks, s. o. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 31. aastapäevaks, hakata andma Leningradile majapidamisgaasi.

Seda suurt tootmis- ja ehitusprogrammi ei saa teostada ainult omal jõul, liiduvabariikide tööstuskäitiste ja toorainebaaside abita.

Seda abi me saamegi juba käesoleva aasta esimestest päevadest alates. Esimesel poolaastal saabus Eestisse mitmesuguseid tooteid ja tooraineid paljude miljonite rublade väärtuses.

Uralist ja Dnepropetrovskist on kohale jõudnud 80 tonni lehtterast ja 14 vagunit profiilterast. Magnitogorsk saatis meile 4 vagunit kitsarööpmelise raudtee rööpaid ja Moskva — mitmesuguseid tööpinke. Vabariigi klaasivabrikule on tulnud Donbassist 20 vagunit kaltsineeritud soodat ja 60 tonni tule-

kindlaid telliseid. V. Kingissepa nimeline tselluloosi- ja paberi-kombinaat ning Kohila paberivabrik on saanud 5 vagunit kam-polit ja kaoliini. Volgamailt on saabunud tooraineid kummi-tööstuse «Põhjala» jaoks ja Tšernigovist 4 vagunit villa meie tekstiilvabrikule. Gorkist, Minskist, Odessast ja Moskvast on saadetud hulk autosid ja nende järelyvankreid.

Molotovi-nimeline tehas Dnepropetrovskis valmistab metall-konstruksioone ühe suurema silla ehitustöödeks Eesti NSV-s. Suured saadetised tööstusseadmeid, malmvalu ja muid mater-jale valmivad Barnauli mehaaniliste presside tehases, Serpuh-hovi Oktoobri 8. aastapäeva nimelises tehases, Kuibõševi töö-pingitehases ja Magnitogorski, Kuznetski ning paljudes teistes Nõukogudemaa tööstuskeskustes.

Vennasvabariigid annavad hinnatavat abi ka Eesti NSV põllumajandusele ja vastasutatud kolhoosidele. Pidevalt tuleb juurde uusi traktoreid ja põllutöomasinaid. Ainuüksi esimesel kahel aastal pärast Nõukogude Eesti vabastamist on Põllutöö-ministeeriumile ja Sovhooside Ministeeriumile saadetud VNFSV-st, Ukrainast, Valge-Venest ja teistest vennasvabariikidest mitmesuguseid põllutöomasinaid ja -riistu ning nende tagavaraosi 7 665 000 rubla väärtuses. 1946. aastal sai ETKVL vennasvabariikidest ja müüs talupoegadele 505 atra, 197 sor-teerimismasinat, 90 heinaniidumasinat, 268 reaskülvajat, 733 kultivaatorit, 750 äket, 100 kartulipanemismasinat, 105 loo-reha, 34 rehepeksugarnituuri, 272 lõikusmasinat, 804 koore-lahutajat, 1495 piimanõu, 10 ristikheinahõõrujat, 6071 tonni kaalisoola, 8200 tonni superfosfaati, 2730 tonni lämmastik-väetisi jne.

Käesoleval aastal on ainuüksi Lubertsõ põllutöomasinate tehases saabunud 490 heinaniidumasinat ja 300 lõikusmasinat. Harkovi masinaehitustehased saatsid meile 50 rehepeksugarni-tuuri, Stalingradi tehased ja Samarkandi «Krasnõi Dvigatel» aga traktorite varuosi.

Kevadkülvil alguseks veeti kohale suurel hulgal mineraal-väetisi; nende kohalevedu jätkub praegugi. Tänu vennasvaba-riikidele, kel on võimsaid keemiatehaseid, on olnud võima-lik ulatuslikult rahuldada Eesti NSV tarvidust kunstväetiste alal.

Käesoleval aastal saabub meile katkestamatu vooluna mitmesuguseid tööstusseadmeid, masinaid ja ehitusmaterjale

põlevkivibasseini uusehituste: kaevanduste, elektrijaamade, põlevkivigaasi tehaste ja gaasitorustiku jaoks.

Põlevkivibasseini uued, keerulise tehnoloogiaga tööstusharud varustatakse kõige eesrindlikuma ja moodsama nõukogude tehnikaga. Vanad põlevkivikaevurid mäletavad veel väga hästi, kui algelised ja vähetootlikud olid põlevkivi tootmis- ja töötlemisviisid kodanliku võimu ajal. Tähtsaimaks «mehhanismiks» olid tollal... tööliste käed. Need kõlbasid kõigeks: põlevkivi lahtiraiumiseks, vagonettide laadimiseks ja maapinnale tõstmiseks. Kodanlikus Eestis oli palju odavaid töökäsi ja kapitalistid leidsid, et mehhaniseerimine on neile liiga kulukas.

Nüüd aga, nõukogude ajal, on kaevur saanud endale abiks hulga masinaid ja mehhanisme. Täna on masin põlevkivibasseinis peamiseks tööjõuks. Ta on tööliste käes kuulekaks tööriistaks ja sooritab kõik raskemad tööd: raiub põlevkivi lahti, laadib selle vagonettidesse ja toob täislaaditud rongid maapinnale, ladude ja raudteevagunite juurde.

Kõigis vanades kaevandustes on hakatud põlevkivi tootma kõrgetootlike soonimismasinate abil, mida kasutatakse laialdaselt Nõukogude Liidu kivisöökaevandustes. Endine aeglane äravedu mootorvedurite abil on nüüd asendatud kiirema äraveoga, mis toimub elektrivedurite jõul. Uusimat tüüpi võimsad elektrivedurid arendavad maa all kiirust kuni 25 km tunnis, s. o. neli korda rohkem kui vanad mootorvedurid. Ainuüksi 1947. aastal sai Eesti põlevkivitööstus vennasvabariikidest 13 uuetüübilist elektrivedurit.

Soonimismasinaid, elektrivedurid ja kogu kaevanduste keerukas sisseseade on teiste liiduvabariikide masinaehitustööstuse toodang ning nõukogude konstruktorite, inseneride ja tööliste töö. Peaaegu kõik, mis on uut meie põlevkivibasseinis, on antud Eesti NSV töötajatele nõukogude rahvaste vennaliku abina. Eesti rahvas tunneb selle suure abi eest sügavaimat tänu-tunnet.

MEIE SÕPRADEST — LENINGRADLASTEST

Leningradist tuleb meile eriti palju ja mitmekülgset abi.

Suur Neevalinn, Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni hääl, on Eestiga ammust ajast sõbralikes suhteis. Suurele Oktoobrile elnenud aastail said Eesti esimesed bolševikud oma revolüt-

sioonilist karastust kuulsas Piiteris. Pärast Oktoobri võidupäevi tuli sealt, Petrogradist, Eestimaa esimesele nõukogude valitsusele antav abi. Sealtsamast, Lenini linnast, tuli generallissimus Stalini käsul ka otsene vabastav pealetung, mis lõppes saksa okupantide purustamisega Eesti pinnal. Leningradi rinde vaprad sõjamehed, vabastanud 1944. aastal oma kodulinna hitlerlikust blokaadist, tõid vabaduse tagasi ka eesti rahvale.

Sõja lõppedes, kui algas hiiglaslik ülesehitustöö, ulatas Leningrad noorele Nõukogude Eestile nagu varemgi oma abistava käe.

Suure Leningradi kümned vabrikud ja tehased täidavad sõjajärgseil aastail meie vabariigi arvukaid tellimusi. Leningradi tööstus on alati olnud meie Nõukogude kodumaa uhkuseks. Ta vabrikumärk on tuntud kõikjal, meie maa igas sopikeses. Leningradi tööstusel on suuri teeneid ka esimeste stalinlike viis-aastakute kordamineku ja maa sotsialistliku industrialiseerimise alal. Täna, nagu varemgi, sammuvad Leningradi arvukad eeskujulikud tehased esimestes ridades, seades endile ülesandeks rahvamajanduse kiireima taastamise pärast sõda. Kümned raudteerongid viivad igapäev Nõukogudemaa mitmesugustesse osadesse leningradlaste töövilja: turbiine ja generaatoreid, tööpinke ja mikroskoope, mooteriistu ja elektrijuhtmeid, metalltorusid ja superfosfaati.

Ainuüksi 1946. aastal saatis «Estvarturi» Leningradi osakond Eestisse rohkem kui 800 vagunit mitmesuguseid kaupu — Leningradi tööstustooteid — kogusummas 26 miljoni rubla väärtuses. 1947. aastal saadeti Leningradist Eestisse ligi 1000 vagunit mitmesuguseid tööstussaadusi, mille koguväärtus ületas 40 miljonit rubla. Kokku oli Eesti NSV tellimusi antud täita seitsmekümnele Leningradi tööstuskäitisele. Suurem osa tellitud tööstussaadusi oli määratud põlevkivibasseini kaevandustele ja uusehitustele.

Käesoleval aastal annab Leningradi tööstus meie vabariigile mitmesugust toodangut juba 60 miljoni rubla eest.

Toome mõningaid näiteid selle kohta, kuidas Leningradi ettevõtted abistavad Nõukogude Eestit.

Kuulus Kirovi (endine Putilovi) tehas, kolmekordne ordenikandja... Selle hiigeltehase seinte vahelt tuleb iga päev palju tooteid, mis on määratud mitmesugustele liiduvabariikidele.

Siin valmib teras Nõukogude Eesti käitiste jaoks. Kirovi tehaseaadab meile igasuguseid sorditerase marke.

Teiseks käitiseks, kes toodab Nõukogude Eestile kvaliteet-terast, on «Bolševik», Leningradi suuremaid tehaseid. Peale-selle täidetakse Tallinna, Narva ja põlevkivibasseini metallitöö tellimusi ka Ižora tehases.

Molotovi-nimeline tehase varustab terasega Tallinna naela-tehast. Ta annab Nõukogude Eestile iga kuu kakskümmend tonni valtsterast.

Meie maa vanimas Lenini-nimelises masinaehitustehases ehi-tati sama tehase konstruktorite jooniste järgi originaalse konstruktsiooniga turbiinpumbad Kohtla-Järve—Leningradi gaasitorustiku jaoks. Need turbiinpumbad seatakse üles palju-desse kohtadesse kogu liini ulatuses ja nad hakkavad pumpama gaasi põlevkivibasseinist Leningradi.

Mitu soliidset Leningradi käitist: Ordžonikidze-nimeline tehase, «Sudomehh» ja teised valmistavad ühiselt hiiglaslikku tunnelahju, mis hakkab põlevkivi töötlemas gaasiks, õliks ja bensiiniks. Selle ahju lugematud üksikosad tehakse kahe tuhande joonise järgi. Et saada ettekujutust selle seadme suu-rusest, mainime ainult, et tema metallkonstruktsioonide kaal on umbes 450 tonni. Ahju transportimiseks põlevkivibasseini vajatakse 25—30 raudteevagunit.

Karl Marxi nimeline tehase, kahekordne ordenikandja, saadab oma toodangut paljudesse Nõukogude Eesti linnadesse. Ta val-mistab meie vabariigi tekstiilvabrikute vaatermasinaid. Selle tehase tooteid võib näha Pärnu Linavabrikus, «Juuni Võidus» ja «Tehnotekstiilis».

Engelsi-nimeline tehase on suurimaid käitisi jalatsite- ja triko-taažmasinate valmistamise alal. Ta on Eesti jalatsitööstuste varustajaks. Möödunud aastal valmistas ta Eesti NSV Töön-duskooperatsiooni artellidele 6 kuumvulkaniseerimise pressi ja 12 trikootaažmasinat. «Vperjod» tehase kollektiiv on valmista-nud keerukaid mehhanisme Tallinna jalatsitevabrikute «Union» ja «Aktiiv».

Lepse-nimeline tehase on saatnud meie tsemenditehastele kolm vagunit malmkuule tsemendiveskite jaoks. Marty-nime-line tehase valmistas aga «Punase Kunda» jaoks kuulveskeid. Nende kuulveskite kohaletoimetamiseks vajati 24 raudtee-vagunit.

Tehas «Sevkabel» on andnud Nõukogude Eestile sadu kilomeetreid kaablit. Ta varustab põlevkivikaevandusi erilise kaabliga soonimismasinatega jaoks, tehast «Punane Ret» kõige peenemalõikelise emailitud traadiga, sideasutusi mitmesuguste eriotstarbeliste juhtmetega ja ehitustööstust elektrivalgustuse juhtmetega.

«Svetlana» tehas varustab Tallinna raadiotehast «Punane Ret» raadiolampidega. Käesoleval aastal valmistab «Svetlana» tehas Nõukogude Eesti vajadusteks 20 000 mitmesugust lampi, sealhulgas ka võimsaid generaatorilampe.

Iljitsi-nimeline tehas annab ainuüksi Eesti NSV-le, arvestamata teisi liiduvabariike, 150 000 rubla eest lihvimismaterjale, smirgel- ja korundkettaid.

Üheks tähtsamaks, Eesti NSV tööstusele ja kogu rahvamajandusele hädavajalikuks toodanguliigiks on mitmesugused metalltorud. Neid toodetakse «Trubostali» tehases. Eestisse on saadetud sadu kilomeetreid torusid, sealhulgas ka Kohtla-Järve—Leningradi gaasijuhtmestiku omad.

Kummisaaduste tehas «Krasnõi Treugolnik» saadab pidevalt kautšukit kummitööstuse «Põhjala» jaoks, samuti ka autode pealiskumme Eesti autotranspordi tarbeks.

Nõukogude Eesti talupojad on kindlasti huvitatud sellest, kust on pärit nende põldude väetamiseks vajalik superfosfaat. See on «Nevski» keemiategase toode. Leningradi tehased «Krasnõi Himik», «Krasnõi Avtogen» ja teised toodavad mitmesuguseid happeid, värve, soolasid ja muid kemikaale, mis on hädavajalikud Eesti tööstuskäitistele nende tootmisprotsessis.

Leningradi Piimatrust valmistas möödunud aastal Eesti NSV põllumajanduslikele ühistutele üle 10 tuhande piimanõu ja hulga sisterne. Leningradi tööstuskooperatsioon saadab meile hulgaliselt põllutööriistu ja majatarbeid.

Pealeselle annab Leningrad meile automaat-tööpinke, glütseriini, ammoniiti, detonaatoreid, kaevurilampe, transformaatoreid, mootorpumpasid, asbesti ja palju muud.

Juba sellest Leningradi käitiste ja nende toodete lühikesest loetelust võib näha, kui suurt abi annab Lenini linn vennalõikule Nõukogude Eesti rahvale.

Kuid see abi ei piirdu ainult tööstustoodete saatmisega. Leningrad on ju Nõukogude Liidu suurimaid teaduse- ja kultuurikeskusi. Ta on novaatorite linn.

Leningradi insenerid, konstruktorid ja arhitektid on eesti eriteadlaste esimesed nõuandjad; nad võtavad aktiivselt osa Eesti rahvamajanduse taastamisest ja edasiarendamisest. Näiteks toimus Tallinna generaalplaani projekti väljatöötamine sõbralikus koostöös Leningradi arhitektidega. Leningradi arhitektid töötavad välja ka Narva uue linnaplaani. Leningradi «Giprogaz» (Gaasitööstuse Riiklik Instituut) projekteerib uut Tallinna gaasivabrikut. Leningradis asuv Kaevandustööde Riiklik Instituut «Giprošah» on koostanud uute põlevkivikaevanduste projektid. Kohtla-Järve—Leningradi gaasijuhtme projekti autoreiks on samuti Leningradi eriteadlased.

Kapitalistlike riikide tehnika ei ole teatavasti seni osanud lahendada põlevkivi tööstusliku gasifitseerimise probleemi. Selle ülesande lahendasid edukalt nõukogude insenerid ja teadlased.

Leningradi varustamine gaasiga Eesti põlevkivi baasil oli probleemiks, mis valmistas palju tehnilisi raskusi. Üheks tähtsamaks küsimuseks oli sellise ahjutüübi konstrueerimine, mis võimaldaks gaasi maksimaalset toodangut. Ülesanne oli seda komplitseeritum, et gaasi tootmist oli tarvis alustada otsekohe väga suuremõduliselt.

Leningradi inseneride V. Žunko, L. Zaglodini ja M. Podkletnevi ettepanekul võeti põlevkivi gasifitseerimise tehnoloogilise protsessi aluseks pideva töötamisviisiga krekning-kokseerimise kamberahjud. Veidi aega enne Suurt Isamaasõda toimunud katseil saavutati nende ahjudega väga häid tulemusi. Kuid paljud küsimused jäid siis veel lahendamata. Sõda katkestas uurimistööd ja katsed; need lõpetati alles pärast võitu hitlerliku Saksamaa üle. Kohtla-Järvele hakati ehitama väiksemamõdulist katselist patareid põlevkivi gaasistamiseks. Möödunud aastal jõuti selle patarei ehitustöödega lõpule ja asuti kohe tehnoloogilise protsessi kontrollimisele ja täpsustamisele ning kaadri ettevalmistamisele nõukogude uue gaasitööstuse jaoks.

Leningradi inseneride projektide järgi ehitatud katsejaam tõestas veenvalt põlevkivigaasi tööstusliku tootmise majanduslikku tasuvust. See katseline aparaat on nüüd eeskujuks suurte gaasitehaste ehitamisel. Andekate Leningradi inseneride töö on suureks panuseks nõukogude teaduse varaaita ja on ühtlasi aidanud tõhusalt arendada Nõukogude Eesti tööstusvõimsust. Hiljuti määrati A. Zaglodinile, V. Žunkole ja M. Podkletneville Stalini preemia.

Kahtlemata suureneb Leningradi abi Nõukogude Eestile iga aastaga ja eesti rahvas oskab sellele vastavalt hinnata oma ustavaid sõpru leningradlasi, suure vene rahva väarikaid esin-dajaid.

EESRINDLIKE TÖÖKOGEMUSTE ALLIKAS

Vennasvabariikide abi Nõukogude Eestile väljendub mitte ainult materiaalseis väärtustes — pideva vooluna saabuvas masinais, tööstusseadmeis ja tooraineis, vaid ka neis hindama-tuis kogemustes, mida vennasvabariigid meiega jagavad.

Eesti töölistele ja inseneridele, käiliste direktoreile ja tead-lastele, arstidele ja üliõpilastele, talupoegadele ja agronoomi-dele, kunstnikele ja kultuuritegelastele on alati lahti vennalike nõukogude rahvaste ammutamatud kogemuste salved igal tegevusalal.

Need eesrindlikud töökogemused on rikkalikud ja mitme-külgsed. Sotsialistlik ühiskonnakord on avanud Nõukogude Liidu rahvastele piiramatuid võimalusi arenemiseks ja kultuu-riliseks kasvuks ning inimvõimete ja talentide kasulikuks rakendamiseks. Nõukogude inimesed on kolmekümne aastaga saavutanud ülemaailmse tähtsusega ajaloolisi võite, mille üle võib uhke olla kogu progressiivne inimkond. Innustatuna ja juhitud suurest Lenini-Stalini parteist on nõukogude inimesed muutnud oma kodumaa võimsaks suurriigiks. Armastuse ja uhkustundega nimetavad nad oma kodumaad õigustatult tea-duse, kultuuri ja ülemaailmse progressi kantsiks. Kõige suure-mad ning eesrindlikumad ideed leiavad kehastust nõukogude inimeste igapäevases elus.

Nõukogude rahvas on uhke oma hiigeltehastele ja ülikooli-dele, laboratooriumidele ja teatritele, kolhoosidele ja sovhoosi-dele, teadusliku uurimise insituutidele ja muuseumidele, kaevu-ritele ja matemaatikaile, kangrutele ja maletajaile, metallitöö-listele ja kino-operaatoreile, kombaineritele ja kirjanikele, len-duritele ja kirurgidele, aednikele ja sportlastele, meremeestele ja heliloojaile.

Nõukogude jäälõhkujad on avanud Põhja-Jäämere suure kaubatee.

Nõukogude stratosfäärilennukid on tunginud seni tundma-tute kõrgusteni.

Nõukogude teadlased on rikastanud inimsugu paljude uute avastustega.

Ka eestlastel on nõukogude vennasrahvastelt palju õppida!

Ja siiski leidub Eestis veel tänapäevani inimesi, kes on kodanlikult korralt päritud kombe kohaselt harjunud vaatama ainult läände ning otsima ainult läänest teaduslikke saavutusi ja kogemusi oma praktiliseks tööks.

Kus aga, missugusel maal, leidub selliseid kaevureid, nagu Leonid Boriskin, kes toodab ühes vahetuses 40 korda rohkem kivisütt kui seda näevad ette vastavad töönormid! Kus on sellised kangrud, nagu Marja Volkova, kes töötab korraga 12 kudumisteljel, või selliseid traktoriste, nagu Praskovja Angelina või Darja Garmaš, kelle üks traktor teeb viie traktori töö!

Missuguselt maalt te leiate selliseid puurijaid nagu bakuulane Rustam Rustamov, kelle kuldsed käed on andnud kodumaale terveid järvi naftat, selliseid vedurijuhte, nagu Šalva Kohreidze, kelle vedur on sõitnud kapitaalremondita rohkem kui miljon kilomeetrit, või selliseid müürseppi, nagu leningradlane Andrei Kulikov, kes laob ühes vahetuses kümneid tuhandeid telliskive!

Kus, missuguses teises riigis, te leiate selliseid kõrgete saakide meistreid, nagu Altai krai Voltšihinski rajooni «Baikali» põllumajandusliku artelli kolhoosnik, sotsialistliku töö kangelane Pjotr Varivoda, kes kasvatab 300 puuda nisu igalt hektaarilt!

Kus mujal maailmas on selliseid suurepäraseid lavakunstnikke, kinonäitlejaid, kujutavate kunstide meistreid, muusikuid ja tantsukunsti esindajaid, nagu neid on meie Nõukogude kodumaal!

Kapitalistlik maailm ei tunne ega võigi tunda selliseid suurepäraseid inimesi, nagu meil, kes oma meisterlikkusega ja tõelise töösangarlusega lisavad kuulsust meie sotsialistlikule kodumaale.

Eesrindlikke kogemusi ja teadust ei tule otsida manduvast kapitalistlikust läänest, vaid oma kodust, oma Nõukogude riigist, teiste vennasrahvaste juurest!

Ja need eesrindlikud töökogemused juurduvadki üha tugevamini Eesti NSV tööstuskäitistesse.

Sajad eesti töölisel ja insenerid on viimastel aastatel käinud Moskva, Leningradi ja teiste nõukogude tööstuskeskuste tehas-

tes ja vabrikuis. Nad nägid seal palju uut ja rikastasid oma teadmisi paljude väärtuslike kogemustega.

Tootmisalane sõprus Nõukogude Eesti ja vennasvabariikide tehaste ning vabrikute vahel on meie vabariigi tööstuse eduka arendamise üheks tähtsamaks eeltingimuseks sõjajärgsel ajajärgul.

Võiks tuua hulgaliselt näiteid selle kohta, mida on nõukogude tööstuskäitiste töökogemused andnud meie tehaste tööedukuse tõstmiseks.

Tallinna Paberi- ja Tselluloosikombinaadis ei leitud kodanlikul ajal kasutamisevõimalust pabermassi töötlemisest järelejäävale heitelahusele. See valati kogu kahekümne viie aasta jooksul lihtsalt merre. Ühenduses parkainete vähesusega võttis Eesti NSV valitsus mõni aeg tagasi vastu otsuse katsetada neid lahuseid ära kasutada sulfiit-tselluloosi ekstrakti saamiseks.

Töökogemused nende ekstraktide kasutamiseks ja nende valmistusmeetodid on Balahna Paberi- ja Tselluloosikombinaadi katsetuste vili. Nad on andnud häid tulemusi Tallinna keemiatehases «Destillaat» ja nahakombinaadis «Union» korraldatud kontrollkatseil.

Kõik vabariigi nahavabrikud kasutasid pikemat aega redutseerimisainena suhkrusiirupit — melassi. 1945. aastast alates on nad aga hakanud tarvitama suhkrusiirupi asemel saepuru. See uuendus võeti üle Nõukogude Liidu suurimalt nahatööstuselt — Ostaškovi tehasealt.

Üks Tallinna kummitööstuse «Põhjala» insenere külastas 1945. aastal Leningradi. Ta veetis mitu päeva kuulsas tehases «Krasnõi Treugolnik», mis on tuntud üle maa. Selle sõidu tulemuseks oli «Põhjalas» tarvitusel olnud tehnoloogilise protsessi muutmine ja vooltootmise meetodite rakendamine kalosside valmistamisel. Enne oli kalossi valmistamine algusest lõpuni ühe töölise ülesandeks. Pärast tutvumist Leningradi suurkäitise töökogemustega jaotati aga kalosside valmistusprotsess kaheksaks üksikoperatsiooniks, mis usaldati kaheksale töölisele. See avaldas kohe mõju tööviljakuse kasvule.

Eesti raudteelased on Nõukogude Liidu suuremate raudteemagistraalide töötajailt eduga üle võtnud kaubarongide kiirendatud edasisaatmise meetodi niinimetatud «rohelistel teel», s. o. kui rongid sõidavad tavaliste peatusteta jaamades ja pooljaa-

mades, kuna semaforide rohelised tuled näitavad vedurijuhile kümnete kilomeetrite ulatuses, et tee on vaba.

Kodanlikus Eestis valitsetes tööstuses olukord, kus iga firma pidas rangeimas saladuses oma uusimaid saavutusi tehnoloogilise protsessi alal. See oli niinimetatud «ärisaladus». Samaugune olukord valitseb praegugi kõigis kapitalistlikes riikides. Meie nõukogude käitised ei tunne midagi sellesarnast. Töökogemuste vahetamine ja üksteise tehniliste saavutustega tutvumine on nüüd suureks stimuleerivaks jõuks, mis kiirendab tööstuse arendamist ja tema tootmisvõimsuse kasvu. Nõukogude inimestel ei ole üksteise eest midagi varjata.

Riiklikul Tehasel nr. 9 oli mõni aeg tagasi suuri raskusi terasega ja tempermalmiga. Siis kutsuti tehasesse nõuandjaid-eriteadlasi Leningradist ja Moskvast. Nad näitasid Tallinna valmistöölistele, kuidas tuleb valmistada modifitseeritud malmi, mida võib tarvitada terase asemel. Ja Riiklik Tehas nr. 9 võitis kiiresti kõik raskused.

Huvipakkuv on «Ilmarise» treiali E. Kondi jutustus.

«Suure Isamaasõja ajal», jutustab ta, «käisin ma mitmes Nõukogude Liidu tehases. Kemerovo oblasti tehase «Svet Šahtera» tööriistade osakonnas nägin ma esmakordselt, kuidas üks tööline töötab korruga mitmel tööpingil. Ma olin sellest otse rabatud. Eestis ei olnud siis veel niisuguseid intensiivseid töömeetodeid. Nüüd rakendan ma «Ilmarise» tehases neid kogemusi ja töövõtteid, millega ma tutvusin Kemerovos.»

Praegu ei ole Eesti NSV tehastes enam harulduseks need juhud, kus üks tööline teenindab mitut tööpinkki. Tekstiilvabrikuis on see saanud juba päris igapäevaseks nähtuseks.

Iga õppereis Moskvasse, Leningradi ja teistesse Nõukogude Liidu linnadesse annab eesti kunstnikele, muusikameestele ja näitlejaile hulga uusi loominguulisi muljeid ja ideid.

Eesti Nõukogude Kunstnike Liidu juhatuse esimees sm. P. Aavik jutustab:

«Moskvas on meil, eesti kunstnikel, palju siiraid sõpru. Nad armastavad ja hindavad meie noort kunsti, tunnevad elavat huvi meie töö vastu ja säilitavad meiega tihedaid sidemeid.

Viibides 1946. aastal Moskvast külastasin ma kunstnikku-professorit Deineki, et arutada temaga freskomaali arenemisvõimalusi Nõukogude Eestis. Professor Deinekilt ja samuti ka teistelt Moskva kunstnikelt, kes tunnevad põhjalikult monu-

mentaal-maalikunsti, sain ma hulga väärtuslikke näpunäiteid».

Eesti kunstnikud külastavad oma Moskva-sõitudel tingimata kuulsat Tretjakovi galeriid. See kunstimuseum on neile edasiõppimisel teenäitajaks ja väärtuslikuks abiks. Maalikunsti, skulptuuri ja graafika kaunimad eeskujud annavad neile loomisjõudu, ideid ja inspiratsiooni.

Eesti lavakunsti tegelased teavad väga hästi, kui palju nad võlgnevad tihedaile sidemeile teiste nõukogude teatrilavadega. Vene näitlejate kõrge teadlikkus, nende põhjalik ning igakülgne tutvumine ettekantava materjaliga, töömeetodite viimistletud meisterlikkus, tugev enesekriitika ja sügav arusaamine kollektiivsest loomingulisest tööst rahva hüvanguks, eesrindlike ideede võidu nimel — need on Venemaa paremate teatrite peamised iseloomustavad jooned, mis on toonud neile maailma kunstiküpsimate kollektiivide kuulsuse.

«Ma olen õnnelik selle üle», ütles «Estonia» teatri näitleja J. Koger, «et ma olen saanud töötada vene teatris Tšeljabinskis ja tutvuda seal tõelise loomingulise tööga. Need vähesed kuud, mis ma seal viibisin, on mind õpetanud esitama kõrgemaid nõudeid nii iseendale kui ka kogu kollektiivi tööle. Nad on õpetanud mulle õiget arusaamist näitleja ülesandeist sotsialistlikus ühiskonnas».

Sõbralik koostöö Moskva ja Leningradi kinostuudiotega on võimaldanud noorele Eesti kinokunstile asuda täisväärtusliku loova töö juurde. Moskva ja Leningradi seltsimehed on olnud abiks kahe suurfilmi linastamisel, mis on saanud kogu rahva tunnustuse ja Stalini preemia osaliseks. Need filmid on täismetraažiline dokumentaalfilm «Nõukogude Eesti» ja esimene Eesti kunstiline film «Elu tsitadellis», mis on filmitud tuntud eesti näitekirjaniku, Stalini preemia laureaadi August Jakobsoni samanimelise lavateose järgi.

Sõjajärgseil aastail on Moskvat, Leningradi ja teisi nõukogude linnu külastanud paljud Eesti NSV raamatukoguhoidjate, muuseumide, klubide ja rahvamajade töötajate, parimate stahaanovlaste ning talupoegade ekskursioonid. Sovhooside direktoreist, agronomidest ja vanemaist zootehnikuist koosnev ekskursioon külastas eesrindlikumaid sovhoose: Kostroma oblasti sovhoosi «Karavajevo» ja Moskva oblasti sovhoose «Konstantinovo» ja «Lesnõje Poljanõ».

Ekskursioonid on parimaks töökogemuste praktilise omandamise mooduseks. Eesti seltsimehed on oma ekskursioonidel palju õppinud ja näinud ning on omandanud palju väärtuslikke kogemusi.

Paljud eesti noormehed ja neiud õpivad Moskva ja Lenigradi kõrgemais õppeasutustes. Eesti teadlasi on komandeeritud teadusliku uurimise otstarbel teiste liiduvabariikide institutidesse ja ülikoolidesse.

Kunstnike, muusikameeste ja luuletajate loomingulised kohatumised on muutumas meil traditsiooniks. Tallinnas organiseeritakse süstemaatiliselt vennasvabariikide kunstnike näitusi ja, vastupidi, Nõukogude Liidu linnades eesti kunstnike näitusi.

Kõik need ja paljud teised vennaliku koostöö viisid avaldavad eesti kultuuri arenemisele väga soodsat mõju. Eesti kultuur, teadus ja kunst rikastuvad eesrindlike ideedega ja sammuvad jõudsalt tõelise loomingulise töö kõrgustele, muutudes seega võimsa nõukogude sotsialistliku kultuuri orgaaniliseks koostisosaks.

VEELGI TUGEVDADA VENNALIKKU SÕPRUST!

Nõukogude vennasrahvaste vankumatu sõprus on Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni tähtsamaid saavutusi. Inimsugu pole veel kunagi tundnud sellist sõbralikku koostööd rahvaste vahel. Ükski varem eksisteerinud paljurahvuseline riik pole olnud nii kindel ja võimas, kui meie paljudest rahvustest koosnev Nõukogude riik.

Kapitalistlik tootmisviis ei võimalda rahvuslikku üheõiguslust, rahvastevahelist sõprust ega koostööd ühe riigi piirides. Kapitalismi alus — tootmisvahendite eraomand — sünnitab paratamatult lahkkelisid inimeste vahel ja rahvuslikku vaenu ning rõhumist.

Ainult tootmisvahendite ühiskondlik omand loob majandusliku aluse inimeste rahulikuks kooseluks. Ainult ühiskondlik omand loob eeldused vabade rahvaste vennalikuks koostööks ja kaotab inimese ekspluateerimise inimese poolt. Ainult sotsialistlik ühiskonnakord loob püsivad tingimused töötajate ühendamiseks ühtseks paljurahvuseliseks riigiks ning rajab aluse rahvaste sõpruse tekkimiseks ja arendamiseks.

Nõukogude rahvaste sõprus põhineb targal leninlik-stalinlikul rahvuspoliitikal, mida teostab bolševike partei.

Bolševike teooria ja programm rahvusküsimuste alal töötati üksikasjaliselt välja meie partei suurte juhtide Lenini ja Stalini poolt juba hulk aega enne Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni. Seda programmi läbib algusest lõpuni rahvaste sõpruse ja üheõigusluse idee; tema eesmärgiks on täielikult kaotada rahvuslik rõhumine ja rahvastevaheline vaen.

15. novembril 1917 avaldati Lenini ja Stalini allkirjadega tähtsaim ajalooline dokument: «Venemaa rahvaste õiguste deklaratsioon». Selles deklaratsioonis, mille on koostanud J. V. Stalin, määratakse kindlaks bolševistliku rahvuspoliitika olemus.

Selles dokumendis kirjutatakse järgmist:

«Rahvakomissaride Nõukogu on otsustanud võtta oma tegevuse aluseks Venemaa rahvaste küsimuses järgmised põhimõtted:

1. Venemaa rahvaste võrdsus ja suveräänsus.
2. Venemaa rahvaste enesemääramise õigus, kaasa arvatud ka õigus lahku lüüa ja iseseisvat riiki moodustada.
3. Kõikide ja igasuguste rahvuslike ja rahvuslik-usuliste eesõiguste ning kitsenduste kaotamine.
4. Venemaa territooriumil elavate vähemusrahvuste ja etnograafiliste gruppide vaba arenemine.»

«Venemaa rahvaste õiguste deklaratsioon» etendas määratu suurt osa kogu Vene riigi töötajate kokkuliitmisel. Ekspluataatorlike klasside likvideerimine ja rahvaste enesemääramisõiguse tunnistamine olid selleks poliitiliseks põhialuseks, mis oli vajalik võimsa paljurahvuselise Nõukogude riigi loomiseks.

Juhtiv osa paljurahvuselise Nõukogude riigi loomisel kuulub suurele vene rahvale. Vene rahva omakasupüüdmatu abi teistele rahvustele ja tema tõeliselt vennalik suhtumine neisse on igati soodustanud kõigi Venemaa rahvaste kokkuliitmist ja nende majanduslikku ning kultuurilist edukäiku. VNFSV oli esimeseks nõukogude vabariigiks, mis hakkas teostama leninlik-stalinlikku rahvuspoliitikat. Venemaa Föderatsioon andis rahvaste tõelise üheõiguslikkuse eeskuju. Ta töötas esimesena välja rahvaste koostöövormid uue nõukogude elu rajamise protsessis. Venemaa Föderatsiooni riiklik korraldus oli eeskujuks teiste nõukogude vabariikide riiklikule korraldusele ning

aluseks Nõukogude Liidu moodustamisele, mis põhineb 16 nõukogude vabariigi vennalikul koostööl.

Venemaa, eriti aga tema suured tööstus- ja kultuurikeskused Moskva, Leningrad, Gorki, Uural ja teised olid tugipunktideks, millelele toetus meie maa sotsialistlik industrialiseerimine ja nõukogude rahvusvabariikide ning autonoomsete oblastite arenemine. Vene rahvas oli esimene maailma ajaloos, kes revolutsioonilisel teel loobus eesõigustest, mis kuulusid talle varem kui valitsevale rahvusele, ja muutus seega rõhutatud rahvaste vabastajaks. Tsaari-Venemaa piirides elas paljumiljoniline paljudest rahvustest koosnev rahvastepere. Need rahvad olid orjastatud, neil puudusid igasugused õigused ja nad ägasid ekspluatatsiooni raske koorma all. Vene rahva õilsameelne abi võimaldas neile jõuda iseseisva riikliku korralduseni ja tõusta eesrindlike rahvaste tasemele.

Suuremeelsus ja valmisolek oma rikkuste ning saavutuste jagamiseks teiste vennasrahvastega on suure vene rahva iseloomustavamaid jooni. Ta vaatab oma rikkustele, oma teaduslikele avastustele ja kultuurivaradele kui nõukogude rahvaste ühisele omandile.

Vene rahva abi ja sotsialismi võit Nõukogude Liidus on põhiliselt muutnud kogu meie maa, meie rahvusvabariikide ja oblastite ilme. Nõrkadest ja mahajäänuist on nad muutunud tugevaiks ja eesrindlikeks ning omandavad nüüd hästiarenenud tööstust, põllumajandust ja kultuuri.

Rahvaste vankumatu sõprus on kõigi nõukogude vabariikide hoogsa arenemise liikumapanevaks jõuks. Nõukogude Liit poleks muutunud nii kindlaks ja võimsaks suurriigiks ega poleks suutnud vastu panna kõigile katsumustele, kui ta ei rajaneks oma rahvaste vankumatule sõbralikule koostööl.

Seltsimees Stalin andis sügava ning täpse määratluse neile põhjustele, mis on bolševike partei rahvuspoliitika ja kogu nõukogude korra edu aluseks ning Nõukogude Liidu vennasrahvaste sõpruse pandiks. Ta ütles:

«Kurnajate klasside puudumine, kes on rahvastevaheliste tülide peamised organiseerijad; vastastikust umbusaldust kultiveeriva ja natsionalistlikke kirgi õhutava kurnamise puudumine; asjaolu, et võim on töölisklassi käes, kes on igasuguse orjastamise vaenlane ja internatsionalismi ideede ustav kandja; rahvaste vastastikuse abistamise tegelik teostamine

kõigil majandusliku ja ühiskondliku elu aladel; lõppeks NSV Liidu rahvaste vormilt rahvusliku, sisult sotsialistliku rahvusliku kultuuri õitseng, — kõik need ja nendesarnased tegurid on viinud selleni, et NSV Liidu rahvaste ilme on põhjalikult muutunud, et nendes on kadunud vastastikuse umbusalduse tunne, et nendes on arenenud vastastikuse sõpruse tunne ja sel kombel on välja arenenud rahvaste tõeline vennalik koostöö ühtse liitriigi süsteemis.» (J. Stalin, Leninismi küsimusi, RK «Poliitiline Kirjandus» 1945, lk. 453—454.)

NSV Liidu rahvaste sõprus leidis kõige tugevama väljenduse Suures Isamaasõjas hitlerliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani vastu. Kõik nõukogude inimesed tõusid nagu üks mees oma ühise kodumaa — Nõukogude Liidu kaitseks. Kõik rahvad abistasid üksteist oma maa vabaduse ja sõltumatuse kaitsmisel. Sõja ajal nõukogude rahvaste suur sõprus mitte ainult pidas vastu kõigile katsumustele, vaid karastus ja muutus veelgi tugevamaks, Suures Isamaasõjas muutus Nõukogude Liidu rahvaste sõprus tõeliseks vennluseks, mis kinnitati lahinguväljadel ühiselt valatud verega.

Vene rahvas kandis oma õlgadel saksa okupantide vastu peetud võitluse pearaskust. Seltsimees Stalin tõstis esile vene rahva hindamatuid teeneid selles võitluses:

«Ma tahaksin tõsta klaasi meie Nõukogude rahva ja eeskätt vene rahva terviseks.

Ma joon eeskätt vene rahva terviseks sellepärast, et ta on kõige silmapaistvam rahvus kõigist Nõukogude Liidu koosseisu kuuluvaist rahvustest.

Ma tõstan klaasi vene rahva terviseks sellepärast, et ta pälvis selles sõjas üldise tunnustuse kui Nõukogude Liidu juhtiv jõud kõigi meie maa rahvaste seas.

Ma tõstan klaasi vene rahva terviseks mitte üksi sellepärast, et ta on juhtiv rahvas, vaid ka sellepärast, et tal on selge mõistus, kindel iseloom ja kannatus.» (J. Stalin, Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast, RK «Poliitiline Kirjandus» 1946, lk. 158.)

Vene rahva osatähtsus on niisama suur ka praegusel hetkel, kus meie kodumaa on parandamas sõja poolt löödud haavu ning ellu viimas rahvamajanduse taastamise ja arendamise sõjajärgset stalinlikku viie aasta plaani. Materiaalseid vahendeid ja jõudu säästmata abistab suur vene rahvas oma vennas-

rahvaid, kes on raskelt kannatanud saksa fašistlike hordide sissetungi tagajärjel.

Eesti rahvas hindab eriti kõrgelt oma sõprust suure vene rahvaga. Möödunud aastad on eesti rahvale veenvalt näidanud rahvaste leninlik-stalinliku sõpruse viljastavat mõju, mis avaldub kogu Nõukogude riigi elus. Kohutav oluks eesti rahva saatus, kui tal poleks osaks saanud õnn kuuluda nõukogude rahvaste suurde peresse. Nõukogude Liidu rahvaste vennaliku abita ei oleks eesti rahvas suutnud vabaneda saksa röövvallutajate ikkest ega taastada nii kiiresti oma rahvamajandust. Eesti rahvas vaatab täna kindlalt tulevikku, sest ta teab, et tal on ustavad sõbrad — nõukogude vennasrahvad ja eriti vene rahvas. Nagu Suure Isamaasõja ajal vene inimesed läksid ennastsalgavalt lahingusse eesti rahva vabaduse nimel, nii töötavad vene insenerid ja töölised praegugi, rahuliku ülesehitustöö aastail, Nõukogude Eesti rahvamajanduse taastamise heaks. Nad näevad selles oma otsest kohustust ühe vennasrahva vastu. Selles ongi Lenini ja Stalini poolt sepistatud nõukoguliku rahvaste sõpruse suur mõte.

Eesti töötajate tunded ja armastus vene rahva vastu on leidnud kujuka väljenduse Balti Manufaktuuri stahhaanovlase Sinaida Moose sõnades. Oma kirjas, mis avaldati 9. veebruaril 1947 ajalehes «Sovetskaja Estonia», kirjutab ta järgmist:

«Kui meile, nõukogude tagalasse evakueeritud eestlastele, määrati elukohaks Tšeljabinski oblasti kolhoos «Krasnoi Pahhar», vaatasid paljud meist murelikult tulevikku. Me elasime tollal üle raskeid päevi: olime lahkunud isade maalt, mis oli ajutiselt sattunud vihatud sakslaste ikke alla. Sakslased piinasid surnuks või küüditasid ära paljusid meie sugulasi ja sõpru. Kõik see rõhus meid kui painajalik unenägu, piinas ja rusus meid.

Nende raskete mõtetega jõudsimme me kolhoosi.

Meid võeti lahkesti vastu. Kolhoosi mehed ja naised ning noorsugu ümbritsesid meid sõbraliku perena. Käepigistused, südamest tulevad lohutussõnad. Kolhoosnikud mõistsid, et igaühel meist lasub suur mure ning et see mure ühendab kõiki nõukogude inimesi. Julm vaenlane hävitas ju meie nõukogude linnu ja külasid, tappis ja orjastas meie nõukogude vendi ja õdesid.

Siin me kogesime vene inimeste suurt südamlikkust, nende oskust julgustada, lohutada ja uut lootust anda. Meid kutsuti külla, söödeti ja joodeti, meile anti lahkesti ulualust. Iga kolhoosnik pidas oma kohuseks aidata eestlast ja ulatada talle abistava käe.

See oli päevil, kus igas kolhoosiperes oli omalgi suuri mure-sid, kus sõda koputas igale majauksele ja kus igast perekonnast lahkus rindele mees, isa või vend.

Eestlased kodunesid kolhoosis õige kiiresti ja hakkasid teda armastama.

Meid liigutas vene inimeste seltsimehelikkus. Nad elasid kui üksainus sõbralik pere. Kui keegi sai rindelt kirja, teadsid sellest varsti kõik. Tööpäeva lõppedes tuldi kokku ja loeti ning arutati kirja sisu. Kui post tõi kurva uudise sellest, et keegi kolhoosnikuist on langenud rindel, kaitstes kodumaa vabadust, siis oli see kõigi ühiseks leinaks. Teadet sooritatud kangelasteost või mõne kolhoosniku autasustamisest pühitseti aga ühise rõõmuga.

Meie, eestlased, saime päris hästi hakkama kõigi põllutöödega kolhoosis — me külvasime, rohisime, niitsime ja peksime rehte. Paljud meist ületasid pidevalt töönorme ja nende nimed kanti kolhoosi autahvile. Kolhoosnikud olid meile uhked, sest me olime neile headeks abilisteks.

Kui on õige vanasõna, et sõpru tuntakse hädas, siis meie, eestlased, võime küll öelda, et vene inimestes me leidsime oma tõelisi sõpru, kes ulatasid meile abistava käe meie elu kõige raskemal ajal.»

Tegelik elu näitab eesti rahvale, et ta edukas riiklik, majanduslik ja kultuuriline arenemine on tagatud ainult võimsa Nõukogude Liidu rahvaste peres, suure vene rahva toetuse ja abiga. Ainult Nõukogude Liidu koosseisus võib Eesti olla tõeliselt tugev ja kaitsevõimeline ning ei tarvitse karta ühtki katsumust ega raskust. Sõbralikus ja võimsas nõukogude vennasrahvaste peres võidab eesti rahvas kõik tõkked ja takistused ning jõuab kiiresti edasi oma rahvamajanduse ja kultuuri edasiarenemise ja edu teel.

Kogu nõukogude rahva, samuti ka eesti rahva, edusammud on seotud suure Stalini nimega.

Seltsimees Stalin kehastab nõukogude rahvaste suurt sõprust, nende õnne ja õitsengut.

Seltsimees Stalin on eesti rahva parim sõber ja õpetaja, Nõukogude Eesti riikluse looja ja organiseerija. Seltsimees Stalini nimega on seotud kõige helgemad momendid eesti töörahva võitlusest nõukogude võimu eest. Kui noor Nõukogude Eesti oli 1940. aastal astumas Nõukogude Liidu koosseisu, näitas seltsimees Stalin talle palju isalikku hoolt. Seltsimees Stalinile võlgneb eesti rahvas tänu ka oma vabastamise eest saksa fašistlikust okupatsioonist. Suur ning igakülgne abi, mida meie rahvamajandusele ja kultuurile osutatakse seltsimees Stalini näpunäiteil teiste liiduvabariikide poolt, täidab kogu eesti rahvast sügava tänutundega. Seltsimees Stalin on Eestis teostatud maa-reformi algatajaks. Tema otseste juhiste järgi viidi läbi maa, inventari ja hobuste andmine endistele sulastele, kehviktalupoegadele ja vähese maaga kesktalupoegadele. Seltsimees Stalin tunneb suurt huvi ka Eesti tööstuse taassünni vastu. Tema juhistel saadetakse meile vennasvabariikidest masinaid, tööpinke ja mitmesuguseid metalle, samuti tööstuslikku kaadrit meie noore kaadri abistamiseks. Tema initsiatiivil luuakse Eestis võimas gaasitööstus.

Eesti töötajate vajadused ja huvid on seltsimees Stalinile südamelähedased. Ta jälgib tähelepanelikult meie vabariigi elu ning juhib seda targal käel.

Vennasrahvaste ja suure Stalini abiga muutub Eesti NSV sõjajärgse viisaastaku lõpuks industrialiseeritud vabariigiks, kõrge kultuuri ja arenenud põllumajandusega vabariigiks.

Eesti rahvas, koondunud Lenini-Stalini võitmatu partei lipu alla, on otsustanud täita oma aukohustuse sotsialistliku kodumaa vastu. Ta teab, et ta heaolu ja õnn olenevad paljurahvuselise Nõukogude riigi edasisest tugevnemisest ja nõukogude rahvaste sõbraliku koostöö tihenemisest. Eesti rahvas on teadlik sellest, et tema jõu ning edu allikaks on rahvaste vankumatu stalinlik sõprus. Selle sõpruse lipu all sammuvad Nõukogude Eesti töötajad edasi — uute võitude, helge elu ja õnne poole.

Tugevdada nõukogude vennasrahvaste suurt stalinlikku sõprust, hoida teda nagu oma silmatera — see on iga Nõukogude Eesti töötaja püha kohus!

SISUKORD

Majanduslik olukord Eestis kodanliku korra ajal	3
Eesti rahva saavutused	8
Mida saab Nõukogude Eesti vennasvabariikidelt	17
Meie sõpradest — leningradlastest	26
Eesrindlike töökogemuste allikas	31
Veelgi tugevdada vennalikkku sõprust	36

Kaanejoonise valmistanud V. Tomassov

030412K

Vastutav toimetaja A. Saan
Tehniline toimetaja E. Plaks

А. Нугис. Как помогают братские союзные республики
Советской Эстонии.

На эстонском языке

Ladumisele antud 23. VII 1948. Trükkimisele antud 13. VIII 1948. Paber 56 : 79 cm ¹/₁₆.
Trükiarv 3000. Trükitähti trükipoognas 39680. Trükipoognaid 2,75. Arvutuspoognaid 2,64.
MB-06896. Tellimise nr. 2451. Trükikoda „Kommunist“, Tallinn, Pikk 2.

Rbl. 1.50